

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Διήγημα

Ὁ κ. Φελσερχάμμερ, ὁ γέρον καλλιτέχνης, ἐκάθητο τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τεμάχιον χάρτου, ὅπερ ἐσαλεύετο μεταξὺ τῶν τρεμόντων δακτύλων του. Ἦτο δὲ τοῦτο ἐπίσημον ἔγγραφον, δι' οὗ τοῦ ἀνηγγέλλετο ὅτι εἶχε προτιμηθῆ ἐκ τῶν ἄλλων τὸ σχέδιον αὐτοῦ, διὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας τραπέζης τοῦ ἀνεγειρομένου ναοῦ, ὅστις ἔμελλε νὰ ἀφιερωθῆ εἰς μνήμην τῆς Ἐλισάβετ, τῆς ἁγίας βασιλίσσης τῆς Οὐγγαρίας.

Ἡ ἐπὶ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐπιτροπὴ εἶχε βραδύνη νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀπόφασίν της, καὶ διὰ τοῦτο αἰσθητὰ ἀνίας καὶ βαθύτατης συγχρόνως ἀθυρίας κατεῖχε τὸν ζωγράφον καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγων βραδέως τὸν φάκελλον εἶχε ζητήσῃ μετ' ἤθους ἀδιαφορίας καὶ μετὰ βαθέως στεναγμοῦ νὰ ἴδῃ τὸ ἐν αὐτῷ ἐγκλειόμενον εὐτυχές ὄνομα. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν συγκεκριμένων γραμμάτων ἐβεβαιώθη ὅτι ταῦτα ἀπετέλουν τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα Ἐρρίκος φὸν Φελσερχάμμερ, στυγνὸς φόβος τὸν ἐκυρίευσεν ὡς νὰ ἠσθάνετο ἑαυτὸν παίγιον ὀπτικῆς ἀπάτης, ἣν ἐπλάττειν ἡ συγχυσθεῖσα ὄρασίς του. Ἡ ἐπιστολὴ θὰ ἐξέφρευεν ἐκ τῶν χειρῶν του, ἂν μὴ ἡ Ἐλσα, ἡ κόρη του, εὕρισκετο παρὰ τὸ πλευρόν του, ἥτις θέτουσα τὴν ἀριστερὰν χεῖρά της ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του, συνεκράτησε τὴν ἐπιστολήν, ἐνῶ συγχρόνως οἱ ὀφθαλμοὶ της διέτρεξαν αὐτὴν ἐν τάχει.

— Ὡ! πατέρα μου, πατέρα, ἀνέκραξεν ἡ κόρη, ἅμα ἀνέγνωσεν ὁλόκληρον τὸ περιεχόμενον.

— Φέρε μου τὰ ματογυάλιά μου Ἐλσα, εἶπεν ὁ ζωγράφος μετ' ἡμίπικτον φωνῆν, διότι πιθανόν νὰ ἔγεινε καὶ λάθος.

— Δὲν ἔγεινε καθόλου λάθος οὔτε ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ ματογυάλια. Ἐδῶ εἶνε καθαρὰ γραμμένον: «Πρὸς τὸν κ. Ἐρρίκον φὸν Φελσερχάμμερ».

Καὶ περιβαλοῦσα φιλοστόργως διὰ τῶν βραχιόνων τὸν τράχηλον τοῦ πατρός της ἐψιθύρισε:

— Δόξα τῷ Θεῷ, ἔφθασεν ἐπὶ τέλους.

— Ἐπὶ τέλους! ἐπανέλαθεν ὁ γέρον μετὰ τινος πικρίας, ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ τώρα πενήντα χρόνους μετέργαμαι τὸ ἔργον μου! Πρώτην φοράν ἔως τώρα ἐξετιμῆθη ἡ τέχνη μου!

Αἱ μεταξὺ τῶν ὀφρῶν του ρυτίδες ἐβαθύνθη-

σαν ἐτι μᾶλλον, καὶ τὸ πικρὸν ἦθος ἐπηύξησε τὴν συνήθη δυσθυμίαν τὴν περιβάλλουσαν τὴν μορφήν του.

— Τί μᾶς μέλει διὰ τὸ παρελθόν, πατέρα; Τὸ μέλλον θὰ ἔλθῃ τώρα ὡς μεγαλοπρεπῆς δύσις ἡλίου μετὰ συννερωδῆ ἡμέραν.

— Ναί, Ἐλσα, ἀλλ' ἡ ἡμέρα θὰ ἔχῃ πλέον παρελθῆ.

— Πατέρα, εἶπεν ἡ νεανὺς ἠπίως, ἐν ᾧ ἐθώπευε τὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ γέροντος καταπίπτουσαν μακρὰν καὶ ἀργυρόχρουν κόμην, ἣν ὤθει ἡρέμα πρὸς τὰ ὀπίσω, πατέρα, ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου...

— Διότι ἡ νύξ θὰ μᾶς καταλάβῃ αἰφνιδίως. Δὲν εἶνε αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ τέλος τῆς μεταφορᾶς σου;

— Ὁχι! πατέρα, ὄχι! ἡ νύξ δὲν θὰ μᾶς καταλάβῃ αἰφνιδίως. Θὰ προηγηθῆ μακρὰ, πολὺ μακρὰ καὶ χρυσιζουσα δύσις ἡλίου, ὡς εἴαν ἡ ἡμέρα ἐξ ἀληθοῦς ἀγάπης παρεστίνετο, ὅλον ἐν παρεστίνετο, μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τῆς.

Μειδίαιμα ἐφαίδρυνε τὸ πρόσωπον τῆς κόρης. Μετὰ στιγμιαίαν δὲ διακοπὴν προσλαβοῦσα ἡρεμώτερον ὕφος εἶπε:

— Πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν τὰς ἐτοιμασίας διὰ τὴν ἐργασίαν ἀμέσως. Θὰ κάμω ὅ, τι ἠμπορῶ διὰ νὰ σὲ βοηθήσω, πατέρα. Καὶ σιγὰ σιγὰ, ὅταν αὐτὴ τελειώσῃ καὶ ἡ ἐκκλησία ἐγκαινισθῆ, θὰ ἔχωμεν πλέον τὴν μικρὰν ἀνάπαυσίν μας, τὴν ὅποιαν τόσον χρόνον διακαῶς ἐπόθεις. Ἡ μακροχρόνιος προσδοκία σὲ ἐβασάνισε πολὺ, πατέρα μου.

— Ἐπρεπε νὰ ἦμαί συνεπιθιμένος εἰς αὐτὴν ἡ ζωὴ μου ὅλη ὑπῆρξε ζωὴ προσδοκίας, εἶπε μετὰ πείσματος ὁ γέρον.

— Ἀ! πατέρα μου, ἀνέκραξεν ἡ Ἐλσα εὐθύμως, τώρα μόνον διὰ τὴν εἰκόνα, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ ζωγραφηθῆ, πρέπει νὰ ὀμιλῶμεν. Χθὲς εἶδα ἐν κοράσιον, καὶ ἡ μορφή του μοῦ ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν τὴν ἁγίαν βασιλίσσαν, τὴν ὅποιαν παριστάνει τὸ σχέδιόν σου. Ἄν τὴν εἶχαμεν ὡς πρότυπον!

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην προτύπων, ἀπεκρίθη

ζωηρότερον ἦδη ὁ ζωγράφος, ἐξεγερθεὶς ἐκ τοῦ ληθάργου τοῦ ὑπὸ τῆς τροπῆς ἦν ἔδωκεν εἰς τὴν ὀμίλιαν ἢ Ἐλσα. Τὰ σχέδια δὲν μὲν λείπουν ἔχω τόσα, ὥστε νὰ ἐροδιάσω μὲ αὐτὰ ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας, ἂν εἶνε ἀνάγκη. Αὐριον ἴσως, ἢ μεθαύριον, ἢμποροῦμεν νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ σχέδιον μιᾶς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον ἔκαμα πρὸ εἰκοσι περὶπου ἐτῶν. Εἶχε ληρθῆ ἀπὸ νέαν χωρικὴν, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ ἦτις ὑψοῦτο ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἦτο κεραλὴ βασιλίσσης. Πρέπει νὰ φροντίσωμεν νὰ τὸ εὐρωμεν κάπου μεταξὺ τῶν παλαιῶν πραγμάτων. Ὅσον διὰ πρόσωπον, Ἐλσα, κἀνὲν ἄλλο δὲν μὲν φράνεται καταλληλότερον ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου.

Καὶ ὁ γέρον ζωγράφος στραφεὶς περιεργάσθη τὴν θαυμασίαν τῆς Ἐλσας μορφήν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀπαθοῦς καὶ κριτικοῦ βλέμματος, μεθ' οὗ θὰ ἐξήταξε καὶ χυδαίαν τινὰ φουσιολογίαν.

— Ναί, ἐπανελάθε νεύων τὴν κεφαλὴν μετ' ἡθους ἰκανοποιήσεως, θὰ τὰ ἴδωμεν αὐριον αὐτὰ. Ἐλαφρὸν νέφος κατηρείας ἐπεσκίασε πρὸς στιγμὴν τὴν αἰγλήν ἧτις ἐφαίδρυνε τὴν μορφήν τῆς Ἐλσας. Διότι ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν αὐτὴ διαγνώση τὸν δισταγμὸν, τὴν ἀβεβαιότητα, τὸ ἀναποφάσιστον καὶ τὴν ἀδράνειαν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ γέροντος ζωγράφου. Ὅτε ἠλικιώθη ἀρκούντως, ὥστε νὰ εἶνε ἰκανὴ νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τὰ καλλιτεχνικὰ προτερήματα τοῦ πατρὸς τῆς, ἠπόρει καὶ συγχρόνως ζωηρὰν ἡσθάνετο ἀγανάκτησιν διὰ τὴν παρημελημένην θέσιν, εἰς ἣν εἶχε τάξῃ αὐτοῦς ἡ κοινωνία. Ὅτι ὁ πατὴρ τῆς δὲν εἶχε ἀποκτήσῃ φήμην, ἦτο πικρὰ ἀλήθεια δι' αὐτήν, ὅτι ὁμοίως ἐλύπει καὶ ἐβασάνιζεν αὐτὴν ἐπιπερισσότερον ἢ το ἡ γυμνὴ πραγματικότης, ὅτι τὰ προτερήματά του μὲν παρῆσαν τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς διαίτην λιτὴν μέχρι πενίας.

Εἰς ἠλικίαν καθ' ἣν αἱ νεάνιδες ἐντροφῶσιν, ὡς εἶνε φυσικόν, εἰς φαιδρότητα τινὰ περιβάλλουσιν τὸν βίον των, ἢ ταλαίπωρος Ἐλσα μόνον στερήσεις ἐγνώρισεν, ἄς ὁμοίως ὑπέμενε πάσας μετὰ ψυχικῆς γενναιότητος καὶ καρπερίας. Ἀγαπῶσα τὸν ζωγράφον μετ' ἀρραίσιας ὡς πατέρα καὶ συγχρόνως λατρεύουσα σχεδὸν αὐτὸν ὡς διδάσκαλόν τῆς ἐν τῇ τέχνῃ, ἡ θυγάτηρ ὑπῆρξεν ὁ ἀχώριστος σχεδὸν σύντροφος τοῦ πατρὸς, καὶ τοιοῦτοτρόπως εἶχε κατορθώσῃ νὰ ἐννοήσῃ πού συνεκεντροῦτο ὅλη αὐτοῦ ἡ ἰσχύς, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως εἶχε βεβαιωθῆ πού ἐκεῖτο ἡ ἀδυναμία του, ἧτις ἐξεμῆδενίζε τὴν ἰσχύν ταύτην καὶ τὴν καθίστα ἀκαρπύον. Οὐδεὶς ἐγνώριζε κάλλιον αὐτῆς διατὶ ὁ Φελσεγγάμμερ ἦτο ἀτυχῆς εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Ἀπὸ πρώτου παιδικῆς ἠλικίας ἡ Ἐλσα διετέλεσε μαθητευομένη τοῦ πατρὸς τῆς. Οὗτος εἶχε περιπέσῃ (καθὼς τοῦλάχιστον αὐτὸς ἐνόμι-

ζεν εἰς ὠριμώτεραν ἠλικίαν) εἰς μέγα σφάλμα κατὰ τὸν γάμον του· εἶχε ἐκλέξῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἀποβλέψας εἰς τὸ θελκτικὸν πρόσωπον καὶ τὸ ὠραῖον ἀνάστημά τῆς. Ἄλλ' ἡ ἀμοιβὴ καλλιτεχνίας φύσει αὐτῆς καὶ ἡ ἀνικανότης πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ὑψηλῆς τέχνης ἐτάρασσον διηνεκῶς τὰ εὐαίσθητα νεῦρα τοῦ καλλιτέχνου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ὅτε αὐτὴ ἰσχυρίζετο ὅτι τὸ σωματικὸν κάλλος κέκτηται ἀδιαφιλονεικῆτον ὑπεροχὴν, τὸ ἀπότομον τῶν παρατηρήσεών τῆς προυκάλει μόνον τὸ μειδίαμα τοῦ συζύγου τῆς· ἐφ' ὅσον ὁμοίως ὁ χρόνος προσέβαινε, στεναγμὸς ἀνυπομονησίας καὶ ἀνύψωσις τῶν ὤμων ἀπῆντων εἰς τὰς ἀνοήτους ταύτας ἰδέας. Ἡ διηνεκὴ αὐτῆ πνευματικὴ τυραννία τοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς κέντρον ἐξεγείραν ἐν αὐτῷ πλείονα ἀπόφρασιν καὶ ἐμμονὴν εἰς τοὺς σκοπούς του, ἐγνωμάτευσεν δὲ ὅτι τὸ μόνον τέκνον των, ἡ Ἐλσα, ἔπρεπε, μεθ' ὅλην τὴν ἀντίστασιν τῆς μητρὸς τῆς, νὰ γείνη καλλιτέχνις. Ἄν αὐτὴ δὲν ἐκέκτητο ἔκτακτον πρὸς τοῦτο ἰδιοφυίαν, ἀλλ' ὁμοίως ἡ γνώσις τῆς τέχνης, ἐσκέπτετο, ἤθελεν ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ἐνοχλήσεως νὰ βλέπῃ ὑπὸ τὴν θυγατέρα ἀναφανομένην τὴν σύζυγον.

Ἡ Ἐλσα ἦτο εὐμαθὴς καὶ φιλόπονος μαθητρία. Ἄν ὁ πατὴρ τῆς ἀμφέβαλλεν ἐνίοτε περὶ τῆς μεγαλοφυίας τῆς καὶ ἐσκέπτετο σχεδὸν καθ' ἐκάστην, ὅτι εἶχεν αὐτὴ κληρονομίαν τὴν φύσιν τῆς μητρὸς τῆς εἰς μεῖζονα βαθμὸν ἢ ὥστε νὰ δυναθῆ ποτε νὰ γείνη ἐξοχος καλλιτέχνις, οὐδέποτε ὁμοίως ἠρνεῖτο τὴν μεγάλην τῆς φιλεργίαν, μολοντί οὐδαμῶς ἠδύνατο νὰ παραδεχθῆ ὅτι τὸ προτέρημα τοῦτο, ὅπερ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς μητρικῆς παιδείσεως, συνεβάλλετο, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὴν ἀπεργασίαν τῶν κομψῶν καὶ ἐπιτυχῶν σχεδίων, ἅτινα τὸ παρ' αὐτῷ μαθητευόμενον τέκνον του ἐξετέλει ὑπὸ τὰ βλέμματά του.

Εὐτύχημα ἦτο διὰ τὸν πατέρα, ὅτε ἔμεινε γῆρος, ὅτι ἡ θυγάτηρ του, ἧτις τότε ἦτο σχεδὸν τελεία γυνή, εἶχεν ἐπωφεληθῆ τὰ περὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ οἴκου διδάγματα τῆς καταφρονηθείσης συζύγου. Εὐτύχημα ἀκόμη ὅτι ἡ Ἐλσα, ἐν ᾧ ἐσπούδαζε τὴν ζωγραφικὴν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρὸς τῆς, εἶχε σπουδάσῃ συγχρόνως καὶ τὸν χαρακτῆρά του καὶ εἶχεν ἐπὶ τέλους ἐννοήσῃ διατὶ δὲν ἠύδοκίμει.

Ἀναβλητικὸς καὶ ἀναποφάσιτος ὢν, ἐφρόνει οὗτος πάντοτε ὅτι τὸ σῶς τῆς ἐπαύριον, καὶ οὐχὶ τῆς σήμερον θὰ τὸν ἐδοῆθει· κάλλιον ὅπως προσθήσῃ τελευταίας τινὰς συμπληρώσεις εἰς τὰς μικρὰς εἰκόνας, ἄς πρὸς μεγάλην του δυσἀρέσειαν ἠναγκάζετο νὰ κατασκευάζῃ, ὅπως πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἡ εἰς ἐαυτὸν δυσπιστία κατὰ τὴν ἐργασίαν του, ἧτις ἠδύνατο ν' ἀποβῆ εὐεργέτημα εἰς ἄλλους, ἦτο δι' αὐτὸν διηνεκὴς πρόσκομμα.

Ἐπλήρου τὸ ἐργαστήριόν του δι' ἀτελῶν σχεδίων, καθ' ὅσον τὸ ἡμισυ τοῦ χρόνου του κατέτριβεν εἰς τὸ νὰ καταστρέφῃ ὅ,τι κατασκευάζεν. Ἡ Ἐλσα, τῆς ὁποίας ἡ θλίψις ἀνεφαίνετο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶχε πολλάκις ἰδῆ τὸν ἀνηλεῆ χρωστήρα του καταστρέφοντα εἰς ὀλίγας στιγμὰς τοὺς κόπους ἐβδομάδων ὧλων.

Ἐπῆρχον σκευοθήκαι ὀλόκληροι πλήρεις τοιούτων ἀποβλήτων ἔργων, περὶ ὧν ἡ σύζυγος του εἶχεν ἐκφράσῃ ποτὲ τὴν ἀτυχῆ παρατήρησιν, ὅτι ἠδύνατο τοῦλάχιστον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φάβητρα εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἄν καὶ πολλὰ τῶν ἐξ-αμβλωμάτων τούτων δὲν ἦσαν εἰς τοσοῦτον ἀτελῆ κατάστασιν ὥστε νὰ δικαιολογήσωσι τὴν τοιαύτην ἐκφρασιν, ὁμοίως οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὸν καλλιτέχνην, ὅπως, προσθέτων ὀλίγας τινὰς συμπληρώσεις, ἐκθέσῃ αὐτὰ πρὸς πώλησιν. Πολλοὶ ἐκ τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες ἔτυχε νὰ ἴδωσι τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἐσκέφθησαν πολλάκις, οὐχὶ ἀλόγως, ὅτι ἠδύνατο νὰ προμηθευθῶσιν αὐτὰ εἰς μετρίαν τιμὴν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ καλλιτέχνου, ἐξεπλάγησαν δὲ ἀκούοντες αὐτὸν ἀποκρινόμενον ἀποτόμως καὶ ἐν ἀγανακτήσει: «Ὁχι! καὶ γιλιὰδας ἂν μὲν προσέρετε».

Ἐλαφρὰ κατῆρεα ἐκάλυψε τὴν μορφήν τῆς Ἐλσας, ὅτε ὁ πατὴρ τῆς ἐπρότεινε νὰ ἀνερευνηθῶσι τὰ παλαιὰ αὐτὰ σχέδια τὴν ἐπαύριον ἢ «τὴν μεθαύριον». Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ζωγράφος ἐμελλε νὰ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς κρύπτῃς των ὅλα ἐκεῖνα τὰ φάσματα κεκοιμημένων σκέψεων, παρέστησεν εἰς τὸ πνευμά τῆς παρελθούσας πολλὰς καὶ ὀδυνηρὰς διαψεύσεις ἐλπίδων, ἄς ἤθελον ταῦτα ἀνακαλέσῃ.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ, συνδυαζομένη μετὰ τῆς πιθανότητος τελικῆς ἀποτυχίας ὡς ἐκ τῶν ὄρων τῆς συμφωνίας (οἵτινες ἄφινον εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς «ἂν μὴ ἡ εἰκὼν συνετελεῖτο ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος χρονικοῦ διαστήματος, νὰ θεωρήσῃ τὴν παραγγελίαν ὡς ἄκυρον καὶ μὴ γενομένην») ἦτο ἰκανὴ νὰ κάμῃ τὴν Ἐλσαν νὰ ὠχριάσῃ.

Ἄλλ' ἡ Ἐλσα εἶχε καρδίαν γενναίαν καὶ θέλησιν ἰσχυράν. Ἐπίεσε πρὸς στιγμὴν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ παλμοῦ τῆς καρδίας τῆς καὶ ἐτίναξεν ἀσυνειδήτως πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν, ὡς ἂν διὰ τῆς κινήσεως ταύτης ἠμποδίζε τὰ δάκρυα νὰ ἐκρεύσωσιν:

— Ὁ Θεὸς μου! δός μου τὴν δύναμιν νὰ βοηθήσω τὸν πατέρα μου.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ προσευχὴ τῆς. Κατόπιν ἄφρονος ἐθεώρησε τὸν πατέρα τῆς κατὰ πρόσωπον μειδίωσα καὶ εἶπε μετὰ γλυκύτητος:

— Ναί, θὰ ἀρχίσωμεν αὐριον.

Ἐφαίνετο κάπως παρήγορον δι' αὐτὸν νὰ ἀκούῃ τὴν Ἐλσαν τοῦ λέγουσαν «αὐριον» καὶ μὴ ἐπιμένουσαν νὰ ἀρχίσουν σήμερον. Τὸ πρόσωπον

τοῦ πατρὸς ἐφαιδρύνθη διὰ τὴν ἀναβολὴν ταύτην, καὶ ἐπροχώρησεν οὗτος πρὸς τὸν ὀκρίβαντα τῆς θυγατρὸς του λέγων:

— Εἰς τί ἐργάσθης σήμερον, σύ, προκομμένη.

Ἡ το μικρὰ εἰκὼν χωρικοῦ κορασίου μὲ κυανοῦν χιτωνίσκον καὶ γυμνοὺς πόδας καὶ κνήμας· τὰ ἀνυψωμένα ἄκρα τοῦ φορέματος ἦσαν πλήρη ἐκ τῶν ἀγρίων χαμαϊκεράσων, ἅτινα εἶχε συλλέξῃ. Ἡ Ἐλσα εἰργάζετο ἐπ' αὐτῆς ἰκάνως ἐβδομάδας, ἀλλ' ὁ γέρον καλλιτέχνης, εἴτε ἐνεκα παντελοῦς ἀφροντισίας, εἴτε ἐνεκα τῶν ἰδίων αὐτοῦ στενωχωριῶν, μόλις εἶχε προσέξῃ.

— Ἐλσα, ἀνέκραξεν ὁ πατὴρ τῆς με τόνον φωνῆς ἐκτάκτως ζωηρόν, Ἐλσα!

Καὶ ἀπέσυρε τὰ παραπετάσματα ἐν βίᾳ, ὅπως εἰσέλθῃ ἰσχυρότερον φῶς:

— Ἐλσα μου . . . ἀλήθεια . . . σύ τὸ ἐξωγράφησες τὸ κυανοῦν αὐτὸ χρῶμα;

Ἐρύθημα ἀνήλθεν ἕως εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἐλσας. Δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἀνέμενεν ἐν ἀγωνιώδει προσδοκίᾳ τὴν δυσμενῆ τοῦ πατρὸς τῆς κρίσιν.

Οὗτος τὴν ἐθεώρησεν ἐπιμόμως καὶ σοβαρῶς:

— Παιδί μου, εἶπεν ἐπὶ τέλους, αὐτὸ εἶνε ἀκριβῶς τὸ κυανοῦν χρῶμα, τὸ ὁποῖον μὲν χρειάζεται διὰ τὴν ἐσθῆτα τῆς Ἀγίας Ἐλισάβετ. Κατέχεις τὸ χάρισμα τοῦ χρωματισμοῦ· εἶνε ἰδιαίτερον χάρισμα. Ἡ εἰκὼν σου δὲν εἶνε τόσον καλὴ, ὅχι· διότι τὸ πόδι αὐτὸ εἶνε ὀλίγον δυσανάλογον. Ἄλλ' ὁ χρωματισμὸς σου εἶνε θαυμασίος. Εἰς τὸ ἐξῆς θὰ μὲν ἐτοιμάξῃς τὰ χρώματα, Ἐλσα. Αὐτὸ εἶνε προνόμιον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ παρεχόρουν εἰς κανένα ἄλλον θνητὸν ἐπὶ τῆς γῆς. Ναί, θὰ μὲν προετοιμάξῃς τὰ χρώματα.

Καὶ μεθ' ὑπερηφάνου ἦθους καὶ ἐπίδοκίμαστικῆς κινήσεως τῆς κεφαλῆς ὁ ζωγράφος ἐπανεθῆκε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοῦ ὀκρίβαντος.

Ὅτε ὁ Φελσεγγάμμερ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του βραδέως καὶ ἐν ἀνάσει τὴν ἐπομένην πρωίαν, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐξαίρετου προγεύματος του, εὗρε πάντα τὰ χρωμάθη πρόχειρα καὶ ἔτοιμα πρὸς ἄμεσον ἐργασίαν· τὰ πάντα εἰς τὴν θέσιν των, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ πολλοῦ ἐν ταῖς σκευοθήκαις φυλαττόμενα σχέδια.

Ἡ ἐκλογὴ τῆς ὑποθέσεως, ἧτις θὰ ἐλαμβάνετο ἐκ τοῦ βίου τῆς Ἀγίας Ἐλισάβετ, εἶχεν ἀρεθῆ εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν διαγωνισθησομένων καλλιτεχνῶν, ἡ δὲ Ἐλσα ὑπέδειξεν εἰς τὸν πατέρα τῆς τὸ ἐπεισόδιον, ὅπερ ἐκεῖνος εἶχεν ἐκλέξῃ, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, ὃν ἐξῆρθε πάντοτε ὁ βίος τῆς βασιλίσσης, ὁμοιάζων πρὸς βίον ἀγίας μᾶλλον ἢ ἡγεμονίδος, πληροσορηθεὶς ἡμέραν τινὰ ὅτι ἡ βασιλικὴ αὐτοῦ σύζυγος ἐκόμιζεν αὐτοπροσώπως εἰς τοὺς πτωχοὺς λείψανά τινὰ γεύματος κεκρυμμένα ὑπὸ τὸν μανδύαν τῆς, ἐσταμάτησεν αὐτὴν ἐν ὀργῇ καὶ μετὰ

τραχείος κινήματος απέσπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς τὰς πτυχὰς ἅς ἐκείνη συνεκράτει, καὶ τότε πίπτουσι αἰφνης κατὰ γῆς οὐχὶ τὰ λείψανα τοῦ γεύματος, ἀλλὰ βροχὴ πορφύρων ῥόδων μ' εὐωδίαν ὑπερτέραν τῆς ἐπιγείου.

Αἱ ἡμέραι διεδέχοντο τὰς ἡμέρας, αἱ ἐβδομάδες ἐπηκολούθουν τὰς ἐβδομάδας, καὶ ἐν ᾧ ἡ ἄγρυπνος τῆς Ἐλσας ἐπιμέλεια ἐσπευδεν ἐκ τῶν προτέρων νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὰς μᾶλλον ἐπουσιώδεις ἀνάγκας του, ὁ Φελσεγγάμμερ μὲ φαιδρὸν πρόσωπον, ἐκ τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ εἰς ἑαυτὸν δυσπιστία ἐφαίνετο φυγαδευθεῖσα, κατελάμβανε τακτικῶς τὴν πρό τοῦ οὐκίθαντος θέσιν του.

Θὰ νομίζης, Ἐλσα, εἶπεν οὗτος πρῶταν τινὰ μετὰ σιωπῆλῃν καὶ παρατεταμένην ἐπισκόπησιν τῆς κατὰ τὴν προτεραίαν ἐκτελεσθείσης ἐργασίας, θὰ νομίζης ἀναμφιβόλως ὅτι ἀρχίζω νὰ γίνωμαι μωρὸς καὶ μάταιος γέρον.

Ἀπέθηκε τὸ πυξίον, ἔκαμε βήματά τινα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ προσέθηκε :

— Ἀλλά, μὴ τὴν ἀλήθεια, νομίζει κανεὶς ὅτι τὰ χρώματα ὠριμάζουσι καὶ γίνονται καλλήτερα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός. Ἄ! πρέπει νὰ ζωγραφίσω ἐκ νέου αὐτὸ τὸ μέρος τῆς ἐσθῆτος.

— Ποῖον, πατέρα; εἶπεν ἡ Ἐλσα παρεμβάλλουσα τὴν χεῖρά της καὶ ἐμποδίζουσα ἡρέμα τὸν βραχίονα ἐκείνου.

— Αὐτό, ἀγάπη μου, αὐτό. Δὲν εἶσαι καλλιτέχνης, ὥστε νὰ ἐννοήσης, ὅτι αὐτὸ ἐδῶ πρέπει νὰ σβυσθῇ; Εἶπε δεικνύων μέρος τι ἐπὶ τῆς εἰκόνος.

— Ἄφησέ το καλλήτερα ἕως αὔριον, εἶπεν ἡ Ἐλσα θωπευτικῶς. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶνε συννεφώδης, καὶ δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς.

Τοιουτοτρόπως οἱ μῆνες παρήρχοντο, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ κανναβίνου ὑφάσματος εἰκὼν ἐπροχώρει ὀλονέν, μολονότι ἡ πρὸς τὰς διορθώσεις τάσις τοῦ καλλιτέχνου ἀνέκοπτε τὴν συντέλεσιν αὐτῆς.

Ἡ ἐπιτροπὴ μεταβαίνουσα πολλάκις παρὰ τῷ ζωγράφῳ ἐζήτηζεν αὐτήν, πάντα δὲ τὰ μέλη ἀπεφαίνοντο ὅτι ἦτο καθ' ὀλοκληρίαν σύμφωνος πρὸς τὰς ἐπιθυμίας των. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν ἡ Ἐλσα, καθημένη χωριστά, πρὸ τοῦ ἰδίου αὐτῆς οὐκίθαντος, δὲν ἦτο ὅλως ἀπαρτήρητος. Ὁ κ. φὸν Χοφεγγάιμ, ὁ διάσημος αὐλικὸς ζωγράφος, ἔλεγε πρὸς τοὺς συναδέλφους του μετὰ μίαν ἐκ τῶν ἐπισκέψεων ἐκείνων : « Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ γέροντος φίλου μας ὑποκρύπτεται καὶ ἄλλος ζωγράφος ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ξανθῆς καὶ οὐλοσύχου κόρης του. Ἄν δὲν ἀπατώμαι, αὐτὴ ἔχει περισσοτέραν εὐφυίαν ἀπὸ τὸν πατέρα της. Καμμίαν ἡμέραν θὰ τὸ ἴδωμεν, θὰ τὸ ἴδωμεν. »

Οὕτω παρήρχετο ὁ χρόνος. Ἐχρειάζοντο μόνον τέσσαρες ἐβδομάδες πρὸς συμπλήρωσιν τῆς

εἰκόνος, ἀλλ' ὁμως τὸ ἔργον εἶχε προχωρήσῃ τόσο ὥστε, πρὸς γενικὴν ἐκπλήξιν, ἐφαίνετο πιθανόν ὅτι ἡδύνατο νὰ τελειωθῇ ἡμισὺν μῆνα πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ διαγωγή τοῦ γέροντος ζωγράφου εἶχε καθ' ὀλοκληρίαν μεταβληθῆ. Ὅχι μόνον εἶχεν ἀποβάλλῃ πᾶσαν τὴν εἰς τὸ ἔργον του δυσπιστίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ διάθεσις του ἦτο σχεδὸν φαιδρὰ, ὥστε ἡ Ἐλσα, βλέπουσα τὴν διηγετικὴν αὐτοῦ διέγερσιν, ἤρχισε νὰ συλλαμβάνῃ φόβους περὶ τῆς ὑγείας του.

Ἡ χαρὰ του ἦτο σχεδὸν παιδικὴ πρῶταν τινὰ, ὅτε ἀποσύρας τὸ καλύπτρον τὴν εἰκόνα παραπέτασμα, ἀνέκραξε μεγαλοφώνως :

— Εἶνε θαυμασία εἰκὼν, Ἐλσα! Θὰ κάμω ὄνομα μὲ αὐτήν! Εἶνε θαυμασία εἰκὼν! Καὶ εἶπεν ἅς τολμήσουν νὰ εἶπουν ὅτι δὲν εἶμαι καλὸς χρωματογράφος. Κύτταξε αὐτὰ τὰ ῥόδα! Ἄ! κύτταξε αὐτὰ τὰ ῥόδα. Ἀλλὰ πόσον καιρὸν χρειάζονται διὰ νὰ ξηρανθοῦν! Καὶ ἐζωγραφήθησαν γθὲς πολὺ πρῶι. Ὅχι, δὲν εἶνε ξηρά. Δὲν σοῦ φαίνεται περίεργον, Ἐλσα;

— Πατέρα, ἀνέκραξεν ἡ Ἐλσα ἐν βίᾳ, εἶπες γθὲς ὅτι ἤθελες νὰ κάμης διορθώσεις εἰς τὴν διευθέτησιν τῆς ἐσθῆτος; εἶνε πλέον καιρὸς νὰ ἐργασθῆς εἰς αὐτό.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐγαμῆλωσε τὴν κεφαλὴν μὲ διαπύρους τὰς παρειὰς καὶ ἐστέναξεν.

— Ἡ κυανὴ αὐτὴ ἐσθῆς, Ἐλσα, εἶνε τὸ μόνον τὸ ὁποῖον μὲ βασανίζει, ἀπεκρίθη ὁ ζωγράφος μετὰ τινος δυσθυμίας. Διότι, μολονότι σὺ ἐτοιμάζεις τὰ χρώματα, δὲν ἔμπορῶ νὰ ἐπιτύχω κανὲν ὁμοιον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ φῶρεμα τοῦ κορασίου σου.

Αἰφνίδιος καὶ σποδρὸς ἐρεθισμὸς τὸν ἐκυρίευσεν ἡ Ἐλσα δὲν ἐπεχείρησε πλέον νὰ τὸν καταπραύνη, διότι παρετήρησεν ὅτι οἱ τρόποι του προσελάμβανον πυρετώδη τινὰ κατάστασιν, ἣτις συνδυαζομένη πρὸς τὸν τρομώδη καὶ γοερὸν τόνον τῆς φωνῆς του, τὴν ἐνέβαλεν εἰς ἀνησυχίαν.

Ἐθύθισε τὸν χρωστήρα μετὰ βαθείας σιγῆς ἐντὸς τοῦ οὐδετέρου χρώματος καὶ διέγραψε πεισματωδῶς μέγα μέρος τῆς κυανῆς ἐσθῆτος τῆς ἀγίας βασιλίσσης. Ἀλλὰ τὸ ἐντεῦθεν γενόμενον κενὸν δὲν ἦτο ἱκανὸν νὰ καταπραύνη τὸν καλλιτέχνην καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ φιλόστοργον καὶ ἄγρυπνον τῆς θυγατρὸς ὄμμα διέγνωσεν, ὅτι ὁ πατὴρ της ἦτο ἀσθενής, ὅτι αὐτόχρομα ἠπειλεῖτο ὑπὸ διαλείποντος πυρετοῦ, ὅστις καὶ ἄλλοτε πολλάκις τὸν εἶχε προσβάλλῃ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ὡς καὶ τὴν μεθεπομένην καὶ ἐπὶ πολλὰς ἐτι ἡμέρας κατόπιν, ὁ Φελσεγγάμμερ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐν μεγάλῃ νευρικῇ ἐξαντλήσει, ἣτις συνωδεύετο πολλάκις ὑπὸ πυρετοῦ καὶ παραληρημάτων. Κατ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς περιπτώσεις, αἰτινες διεδέχοντο

ἀλλήλας ὁ μόνος του διαλογισμὸς ἦτο τὸ ἡμιτελὲς ἔργον του, καὶ μεταξύ τῶν ὑποκώφων θρήνων του καὶ τῶν ἀγωνιωδῶν κραυγῶν ἀπελπισμοῦ ἠκούοντο διηγετικῶς ἐν προφορᾷ ἀσυναρτήτῳ καὶ διακεκομμένῳ αἱ λέξεις : « Ἡ εἰκὼν μου, ἡ ὠραία μου εἰκὼν ! » Ἐνίοτε μόνον ἡ στίβαρά της Ἐλσας χεῖρ κατώρθου νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ καταλίπῃ τὴν κλίνην καὶ πορευθῇ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του.

Ἡ εἰδησις περὶ τῆς ἀκαίρως ἐπελθούσης ἀσθενείας τοῦ ζωγράφου διήγειρε μεγάλην συμπάθειαν ἐν τούτοις πάντες συνεφέρονον εἰς τοῦτο, ὅτι τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας δὲν ἡδύνατο νὰ ἀναβληθοῦν διὰ τοῦτο.

— Μένουν ἀκόμη δεκαπέντε ἡμέραι, ἔλεγεν ἡ Ἐλσα πρὸς τὸν δήμαρχον, ὅστις τὴν εἶχεν ἐπισκεφθῆ, καὶ ὁ πατὴρ μου πηγαίνει τόσο καλὰ, ὥστε ἡ τελεία ἀνάρρωσις του περιμένεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

— Ἔστω, ἀλλ' ἀγαπητῆ μου δεσποινίς, ὁπωσδήποτε θὰ εἶνε ὅλως ἀνίκανος νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του. Εἶνε μέγα δυστύχημα, μέγα δυστύχημα.

— Διατί νὰ μὴ θεωρήσετε τὴν εἰκόνα ὡς τελειωμένην καὶ νὰ ἀρκεσθῆτε εἰς αὐτήν, κύριέ μου; εἶπεν ἡπίως ἡ Ἐλσα.

— Διατί νὰ μὴ θεωρήσω τὴν εἰκόνα τελειωμένην, δεσποινίς! Πῶς ἔμπορῶ νὰ τὴν θεωρήσω καὶ εἰς τί τοῦτο θὰ ἐχρησίμωσεν ἂν τὸ ἀπεράσιζα;

— Διότι ἀπαιτεῖ μόνον ὀλίγας ἐπουσιώδεις συμπληρώσεις, αἱ ὁποῖαι ἔμποροῦν νὰ γείνουσι εἰς μίαν ἢ δύο ὥρας, ἀπεκρίθη ἡ Ἐλσα ἡσύχως.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἴδω τὴν εἰκόνα, δεσποινίς; εἶπεν ἐκεῖνος.

— Δὲν ἔμπορῶ, κύριέ μου; ὁ πατέρας δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ τὴν δείξω εἰς κανένα. Ἄν τὸν ἤρωτων, θὰ τὸν ἐπείραζα.

Μίαν ἐβδομάδα μετὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ὁ γέρον καλλιτέχνης ἐκάθητο πλησίον ἀνοικτοῦ παραθύρου, δι' οὗ εἰσῆρχετο ἡ τερπνὴ καὶ δρασερὰ πνοὴ φθινοπωρινοῦ ζεφύρου. Εἶχεν ἐστραμμένα τὰ ὄμματα πρὸς τὸ μέρος τῆς νέας ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ὁποίας διεκρίνετο καθαρῶς κυματίζουσα ἡ σημαία μὲ τὰ ἡνωμένα σύμβολα τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας.

Βαθεῖα ἐκφρασις καθυδούσης μελαγχολίας ἐπεκάθητο ἐπὶ τῆς ἀδυνατου μορφῆς του :

— Αὐτὸ εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, Ἐλσα μου, ἔλεγε πρὸς τὴν θυγατέρα του, ἣτις ἐκάθητο παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ἔχουσα τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ ὄμου του. Ὑπῆρξα τόσο ὑπερήφανος καὶ ματαϊόφρων, ὥστε ἔπρεπε νὰ ταπεινωθῶ πάλιν καὶ νὰ ἐξευτελισθῶ. Τώρα δὲν ἀμφιβάλω ὅτι ὁ Θεὸς ἤξευρε τί ἦτο τὸ καλλήτερον δι' ἐμὲ καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν παρελθόντα χρόνον.

Ναί, ἦτο θέλημα Θεοῦ ποτὲ πλέον δὲν θὰ ζωγραφίσω καὶ ἡ εἰκὼν μου θὰ μένη διὰ παντός ἀτελείωτος, προσέθηκεν, ἐν ᾧ τὰ δάκρυα περιέριον τὰς ὠχρὰς καὶ ἐρουτιδωμένας παρειὰς του.

— Διατί πατέρα; εἶπε δειλῶς ἡ Ἐλσα. Δὲν χρειάζεται πολλὴ ἐργασία διὰ νὰ συμπληρώσῃς τὸ ἔργον σου.

Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα, ἡ χεῖρ της ἐπλανᾶτο θωπευτικῶς περὶ τὸν λακμόν τοῦ γέροντος.

— Χρειάζεται ὀλοκλήρου μηνὸς ἐργασία, Ἐλσα. Τὸ καλλήτερον εἶνε νὰ μὴ ὀμιλῶμεν καθόλου περὶ αὐτοῦ.

Καὶ ἐστέναξεν.

Ἐγένετο βραχεῖα σιγὴ, μεθ' ἣν ἡ Ἐλσα γονατίσασα παρὰ τὸ πλευρὸν του καὶ περιβαλοῦσα αὐτὸν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐπλησίασε τὴν παρειὰν τῆς πρὸς τὴν ἰδικὴν του :

— Πατέρα, εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ὁ Θεὸς ὑπῆρξε πολὺ ἀγαθὸς πρὸς ἡμᾶς. Σὲ ἐσήκωσεν ἐκ τῆς κλίνης ἀκριβῶς εἰς τὴν κατάλληλον ὥραν. Τί παράξενον ἂν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε νὰ ἴδῃς τὴν εἰκόνα σου ἄνωθεν τῆς ἀγίας τραπέζης τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαίνιων τῆς ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα θὰ γείνουσι μετὰ μίαν ἐβδομάδα;

— Σιωπῆ! τέκνον μου, σιωπῆ! Αἱ λέξεις σου μοῦ προξενοῦν πόνον.

— Νομίζω ὅτι ἀπατάσαι, πατέρα, ἐπέμενεν ἡ κόρη λέγουσα. Ἡ ἀσθενεία σου ἦτο τόσο σοβαρὰ, ὥστε ἐλησημόνησας πόσον προχωρημένη εἶνε ἡ εἰκὼν σου.

— Ὅχι, Ἐλσα, δὲν ἐλησημόνησα. Πολλὰ ἄλλα πράγματα πιθανόν νὰ τὰ ἐλησημόνησα, ὄχι ὁμως καὶ αὐτό — ὄχι αὐτό. Σὺ ἀπατάσαι, παιδί μου.

— Θὰ θυμώσης πολὺ, πατέρα μου, ἀνέκραξεν ἡ Ἐλσα, ἀδιαφοροῦσα ὅλως διὰ τὴν ἐπιπλήξιν, ἂν σοῦ εἶπω ὅτι ἐτόλμησα νὰ τὴν δείξω γθὲς εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ . . .

— Λοιπὸν; εἶπεν ὁ πατὴρ της ἀποτόμως.

— Εἶνε ἐντελῶς εὐχαριστημένοι ἐξ αὐτῆς, ἡ μᾶλλον εἶνε καταμαγευμένοι. Ἐλα, πατέρα, ἔλα νὰ τὴν ἴδῃς καὶ ὁ ἴδιος. Νομίζω ὅτι ἡ θεὰ της θὰ σοῦ κάμῃ καλόν, καὶ ἴσως αὔριον θὰ ἔμπορέσης νὰ τῆς δώσης ὀλίγας τελειωτικὰς συμπληρώσεις διὰ τοῦ χρωστήρος σου, τὰς ὁποῖας πιθανόν νὰ χρειάζεται.

— Ὀλίγας . . . μόνον . . . τελειωτικὰς συμπληρώσεις, Ἐλσα;

— Ἐλα λοιπὸν, διέκοψεν αὐτὴ θωπευτικῶς, τεινύουσα αὐτῷ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, ὅπως δυνηθῆ νὰ ἐγεροθῆ, ἔλα νὰ ἴδῃς.

Ὁ γέρον ἐνέδωκεν ἄνευ περαιτέρω ἀντιστάσεως καὶ μετὰ παιδικῆς σχεδὸν ὑποταγῆς κατήλθε τὴν κλίμακα ἐν σιγῇ, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς θυγατρὸς του. Ἐπρεμε καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκλείδωνε τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου του.

— Θὰ κάμης καλὰ νὰ καθίσῃς, πατέρα, εἰ-

πεν ἢ Ἐλσα τοποθετοῦσα ἔδραν ἀπέναντι τῆς εἰκόνας καὶ ἀποσύρουσα μετὰ προσοχῆς τὸ πα- νίον τὸ καλύπτον αὐτήν.

— Ὁμίλησε, πατέρα· εἶπε μίαν μόνον λέξιν· μίαν λέξιν! ἀνέκραξεν ἡ Ἐλσα κάτωχρος καὶ περίτρομος διὰ τὴν παρατεινομένην σιγὴν του.

Ὁμίλησε, ὀμίλησε! μίαν μόνον λέξιν, πατέρα μου!

— Ἄγγελος . . . ἐξ οὐρανοῦ . . . ἔκαμε . . . τοῦτο, εἶπεν ὁ γέρον ζωγράφος κατάπληκτος καὶ μὲ διακεκομμένην φράσιν, ἄγγελος, ὅστις εἰσήκουσε τὰς προσευχὰς μου.

Καὶ λυγμοὶ ἔπνιγον τὰς λέξεις του.

— Ἀημονεῖς, πατέρα, πόσον προχωρημένη ἦτο ἡ εἰκὼν σου, ἐφέλλισεν ἡ Ἐλσα.

Ὅχι, παιδί μου, δὲν λημονῶ. Τὸ φρόρεμα τῆς ἀγίας Ἐλισάβετ δὲν εἶνε ἔργον μου· ἡ χεὶρ μου οὐδέποτε ἐζωγράφησε τὸ κυανοῦν αὐτὸ χρώμα. Ἀς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, προσέ- θηκεν ὁ γέρον, καὶ γονυπετήσας καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας ἔκλινε τὴν λευκότεριχα κεφαλήν του καὶ προσηυχῆθη.

Ἡ Ἐλσα ἐγονυπέτησε πλησίον του, καὶ ἡ καρδιά της ἐξεχειλίξεν ἐξ εὐγνωμοσύνης.

— Καμμίαν ἡμέραν, ἐψιθύρισε καθ' ἑαυτήν, θὰ τοῦ τὰ εἶπῶ ὅλα—καμμίαν ἡμέραν, ὅταν θὰ εἶνε ἰσχυρός, ὥστε νὰ ἀνθέξῃ.

Ὁκτὼ ἡμέρας μετὰ ταῦτα ὁ κ. Φελσεγγάμ- μερ καὶ ἡ θυγάτηρ του παρίσταντο εἰς τὰ ἐγκαί- νια τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Ἐλισάβετ· οἱ δ' ἐν αὐτῇ συνηθροισμένοι προσκυνηταὶ ἔθεωντο εὐλα- βῶς ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ἀγίας τραπέζης τὸ ἔργον τοῦ γέροντος ζωγράφου.

Ἄπειρα ἦσαν τὰ συγχαρητήρια ἅτινα τὸ πλῆ-θος ἐπεδαψῖ· σεν εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν θυγα- τέρα του· ἐν τούτοις ὄχι ὀλίγοι ἠπόρουν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοσαύτης εὐφροσύνης ἡ Ἐλσα διετήρει ἦθος σοβαρόν, ὅπερ προφανῶς ἦκιστα συνεβίβ- αζετο πρὸς τὴν περίστασιν.

Ἐπῆρχεν ὁμως μεταξὺ τῶν παρισταμένων εἰς ὅστις δὲν ἐξεπλήσσετο, καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ γέρον ἱερεὺς τῆς ἐνορίας, ὅστις εἶχε γνωρίσῃ τὴν Ἐλ- σαν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, καὶ εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν αὐτὴ ἀπευθυνθῆ ὅπως τοῦ ζητήσῃ συμβουλήν καὶ παρηγορίαν.

— Ἀγαθὸν μου τέκνον, τῆς εἶχεν εἰπῆ ὁ ἐρημέ- ριος, κράτησε ἀκόμη τὴν γλώσσάν σου· ἡ ἀπάτη σου, ὅπως τὴν ὀνομάζεις, ἔσωσεν ἔως τὴν ζωὴν τοῦ πατρός σου, καὶ ἀναντιρρήτως ἐπρομήθευσεν ὠραίαν εἰκόνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶπῃς εἰς τὸν γέροντα ὅτι μέγα μέρος τῆς εἰκόνας, διὰ τὴν ὁποίαν τόσον δικαίως ὑπε- ρηφανεύεσαι, δὲν εἶνε ἔργον ἰδικόν του, ἀλλὰ τῆς κόρης του¹.

E. EDMONDS

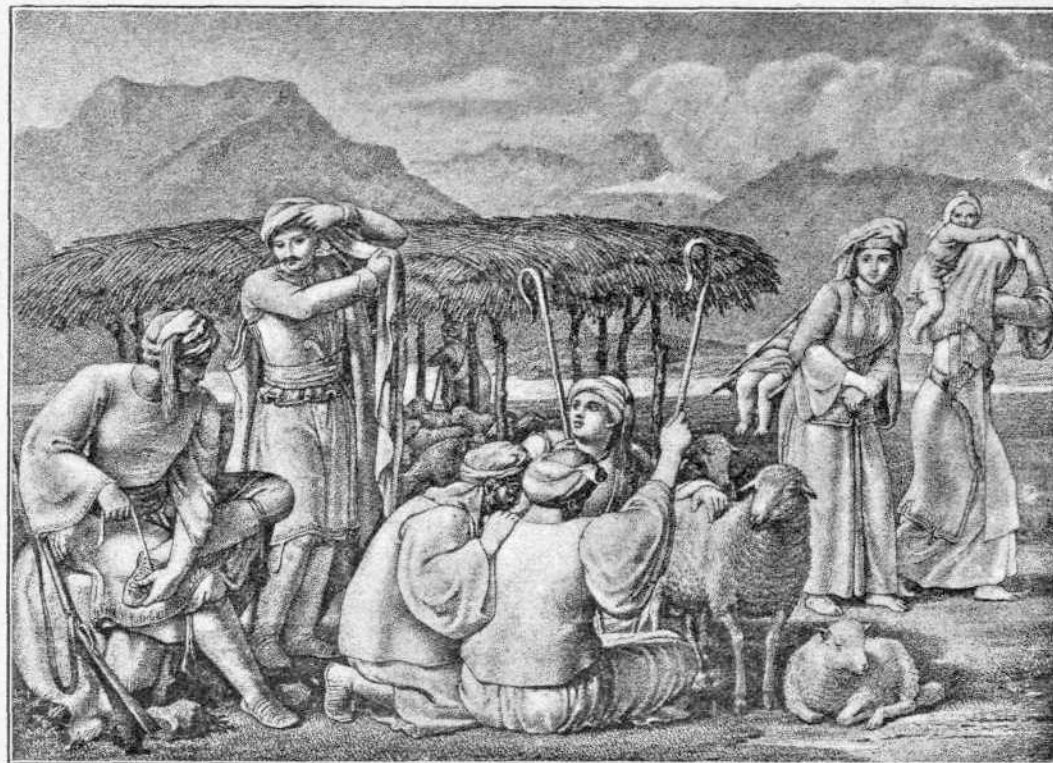
¹ Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο διήγημα τῆς γνωστῆς ἑλληνο- μαθοῦς Ἀγγλίδος συγγραφέως κυρίας Ἐλισάβετ Ἐδμόνδς, μεταφράσθη ἐκ τοῦ ἐγκρίτου περιοδικοῦ The Eastern and Western Review ὅπου τελευταῖον ἐδημοσιεύθη.

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

Ἡ ἐκτάκτως θερμὴ ὑποστήριξις, τὴν ὁποίαν παρέχει φέτος εἰς τὸ ἑλληνικὸν θέατρον τὸ κοινὸν τῆς πρωτεύουσας, εἶνε φαινόμενον δεσμεῦον τὴν προσοχὴν καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ κινεῖ τὰς σκέψεις τοῦ χρονογράφου. Τρία εἶνε τὰ κυριώτερα θερινὰ μας κέντρα. Εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμοιοῦσας βα- σιλεῦει ὁ Παντόπουλος· ἐν τῷ κομψῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων ἐπῆξαν τὴν πλουσίαν σκηνήν των οἱ ἀδελφοὶ Ταβουλάραι· καὶ εἰς τὸν Παρά- δεῖσον ἐγκαθιδρύθη ὁ ὑπὸ τὴν κυρίαν Εὐαγγελ- λίαν Παρασκευοπούλου νεότευκτος θίασος. Ἄμα τῇ ἐσπέρᾳ, τῇ δροσερᾷ ἀττικῇ ἐσπέρᾳ, μετὰ τὸν ὄχι ἀκόμη ἀφόρητον τῆς ἡμέρας καύσωνα, ἀρχί- ζουσι νὰ κυκλοφορῶσι ζωηρῶς ἐπάνω-κάτω τὰ τράμ καὶ τὰ λεωφορεῖα κατὰ μυστα κόσμου, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδιῶν, τῶν πολυπληθῶν θαμῶ- νων καὶ ὑποστηρικτῶν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, τοὺς ὁποίους μεταφέρουσι εἰς τὰ διέφορα θεάματα. Ὁ Παντόπουλος καὶ ἡ Παρασκευοπούλου ἐκλύουσι συνήθως τοὺς περισσοτέρους· οἱ Ταβουλάραι τοὺς ἐκλεκτοτέρους. Μικρὰ μόνον καὶ ἀσήμαντος ἐμάς εὐρωπαϊζόντων καταβαίνουσι τακτικῶς καὶ φανατι- κῶς καθ' ἑκάστην εἰς τὸ Φάληρον, ὅπου παρακο- λουθοῦσι τὰς παρωδίας τῆς γαλλικῆς ὑπερέττας ἢ ἀναπνεύουσι τὴν θαλασσίαν αὐραν, διασκορπιζόμενοι ἀνά τὴν ἀκτὴν. Οἱ μένοντες ὁμως εἰς τὸ πολυθῶ- ρυδον καὶ καταφώτιστον Ἄστυ, ὅπου ἡ περὶ τὸ Ζάππειον ἔκτασις, ἢ κυρίως συγκαζομένη, παρέχει καθ' ἑκάστην νύκτα, ὡς ἐκ τῶν ἀπέριων φώτων, τὸ μεγαλοπρεπὲς πανόραμα λιμένος εὐρυτάτου, — οἱ μένοντες εἶνε πάντοτε οἱ περισσότεροι, ἢ σκηπτῶ- χος μεσαία τάξις, ἢ ἀγνή καρδιά τῆς πόλεως, ἢ μὴ παύσασα νὰ πάλῃ ὀλίγον καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐθνι- κοῦ ἰδανικοῦ. Αὐτοὶ ἐννοοῦσι νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ θέατρον μας. Σήμερον ἢ ἀπόλαυσίς των πιθα- νὸν νὰπέχη πολὺ τοῦ τελείου, ἀλλὰ νομίζεις ὅτι τοὺς συγκρατεῖ ἐκεῖ σταθερῶς ἠνωμένους καὶ ἐν- θους χειροκροτοῦντας ἢ μυστικῇ ἐλπίσι περὶ τοῦ μέλλοντος. Ὡς νὰ ἤξευραν ὅτι ἂν δὲν κάμουν αὐτὸ, οὐδέποτε θὰ ἀναστηθῇ ἡ ἑλληνικὴ σκηνή, καὶ ὡς νὰ κατενόουν πόσον μεγάλη θὰ ἦτο ἡ τοιαύτη ζημία, παραδλέπουν καὶ συγχωροῦν τότε τὰς ἐλ- λειψείας, ἐν ᾗ ἐξαίρουν καὶ ὑποστηρίζουσι καὶ ποτί- ζουσι, ὅπου ἂν διακρίνουν τὸ σπέρμα τῆς ἀρετῆς.

*

Ἄλλὰ δὲν εἶνε δίκαιον νὰ φανῶ αὐστηρῶς πρὸς τοὺς ἑλληνας ἠθοποιούς, μολοντοὶ ἐν τῷ συνόλω των εἶνε κατώτεροι πάσης κρίσεως. Μέχρι τινὸς δὲν ἐτύγγχον οὐδεμιὰς ὑποστηρίξεως, ἀκόμη δὲ εἶνε στερημένοι πάσης φροντίδος. Οἱ περισσότεροι εἶνε ἀγρόχημοι καὶ τεχνικῶς ἀστοιχείωτοι. Δὲν ἐπά- τησαν τὴν φιλίαν δραματικῆς σχολῆς, δὲν ἐγνωρί- σαν ποτὲ συμβουλήν εἰλικρινῆ καὶ ἐδηγίαν περὶ- σμένην, δὲν ἔτυχον διευθύνσεως ἀξίας τοῦ ὀνόματος, θεατρικῆς διευθύνσεως, ἢ ὁποία νὰ ἐκλέγη τὰ ἔργα, νὰ διανέμη καταλλήλως τὰ πρόσωπα, νὰ ἐπιμελή- ται τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῆς γλώσσης — τῆς σήμερον γελώιας σκηρικῆς γλώσσης — μέχρι τοῦ ἐλαχίστου διακόσμου. Δυστυχῶς οἱ ἠθοποιοὶ μας εἶνε ἐγκατα-

ΠΟΙΜΕΝΕΣ ΕΝ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΙ

λελειμμένοι εἰς τὴν τύχην των. Ἀνέρχονται τὴν σκηνὴν αὐτὸ ὁ δὶ δ α κ τ ο ι ἄνευ κλίσεως οἱ περισσό- τεροι καὶ μόνον δι' ἑλλειψίν ἄλλης ἐργασίας· τὰ πρὸς διδασκαλίαν δράματα τὰ ἐκλέγουσι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἢ ἄνθρωποι ἀναμιγνύμενοι κατὰ κακὴν μοῖραν εἰς τὰ θεατρικά, ἀλλ' ὄχι περισσότερον τῶν ὑπὸ τὴν προ- στασίαν των δῆθεν ἠθοποιῶν καθηρισμένοι· αἱ με- ταφράσεις των εἶνε οἰκτρὰ συνφάσματα ἐκ τῶν μᾶλλον ἀκαλαισθητῶν καὶ ἀναρμόστων φράσεων· τὰ δὲ πρωτότυπα ἔργα, τὰ ὅποια τοὺς τυχαίνουσι, εἶνε, ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαίρεσεων, στερημένα ὅλων τῶν προσόντων τῶν δυναμένων νὰ ἀναδείξωσι ἀληθῶς τὸν ὑποκριτὴν καὶ νὰ μορφώσωσι τὴν περὶ τὴν ὑπό- κρισιν καλαισθησίαν του. Τέλος, ὡς νὰ μὴ ἐφθάναν τὰ τόσα κακά, τοὺς ἠθοποιούς μας διαίροῦσι πάθη καὶ μίση λυσσώδη καὶ μικροσυμφέροντα καὶ μικρορι- λοδοξίαι· εἶνε δὲ ὡς ἐκ τούτου κατακαρματισμένοι εἰς πέντε θιάσους, ἐν τῇ ὀλομελείᾳ των ἀνυποφόρους, ἐν ᾗ μόλις θὰ ἐδύναντο νὰ ποτελέσωσι ἓνα ὑποφερτόν.

*

Μετὰ τὴν τοιαύτην γενικῶς ἀνωμολογημένην κα- τάστασιν, δὲν εἶνε διόλου ἀπορίας ἄξιον τὸ ὅτι ἐκ τῆς πληθῆος τῶν ἐχόντων σήμερον ἀξιώσεις σκηνη- κῶν καλλιτεχνῶν, ἐὰν ἐξαίρεσωμεν τὸν Παντόπου- λον ἓνα, τὴν Παρασκευοπούλου δύο καὶ τὸν πάντοτε ἀτυχῆ Λεκατσῶν τρεῖς, ὅλοι οἱ ἄλλοι μένουσι μὲ τὰς ἀξιώσεις των. Ἐὰν κρινώμεν μὲ ὀλιγωτέραν αὐστηρι- τητά ἢ μποροῦμεν ἔως νὰ κρίνωμεν εὐφῆμου μναίας καὶ τινὰς ἐκ τῶν ἄλλων, ὄχι βέβαια τῶν ἀδιορθῶτων γηραιῶν συνταξιούχων τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ τῶν νεω-

τέρων καὶ ἀπειροτέρων. Ἄλλ' ἔπειτα τί μένει, σὰς παρακολῶ· Χάος ἄμορφον καὶ ἀκατονόμαστον, ἀξι- ὠσεις καὶ ὑπεροψία, ἀρεταὶ μεμονωμένα καὶ ἀκαλ- λιέργητοι, ἐλαττώματα πλειοψηφούντα καὶ ἐν σα- τανικῷ ἀλαλαγμῷ συνορχοῦμενα, ἠθοποιοὶ μὴ πε- ριποιούντες τιμὴν οὔτε εἰς ἑαυτοὺς οὔτε εἰς τὸ ἐπάγγελμα, ἄλλοι μὲν ἔχοντες ἴχνη τινὰ φυσικῆς κλίσεως, καταπνιγόμενα ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν τῆς ἰδίας ἀμαθείας, ἄλλοι δὲ ἀδυνατοῦντες δι' ἐσπευσμένης τινὸς ἀρπακτῆς προπαίδειας νὰ κρῦψωσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀνικανότητα . . . Ἄλλὰ μήπως καὶ οἱ ἐξαι- ρετοὶ εἶνε τέλειοι καλλιτέχναι; Καὶ μήπως ὅφ' οὖς ὄρους διαχούσιν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε; Τί γενναῖον περιμένει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ Παντοπούλου τὴν ἀπαράμιλλον, ὅταν κατατρίβεται τόσα ἔτη τὸρα ἀγόνως εἰς παιδαριώδη κωμειδύλλια, καὶ ὅταν δὲν λυτροῦται πρὸς στιγμὴν ἐξ αὐτῶν παρὰ διὰ νὰ ἐμ- πέσῃ εἰς τραγικὰ μέρη δραματικοῦ κινεῦντα τὸν . . . γέλωτα τῶν θεατῶν; Ἡ τί ἔξοχον νὰ ἐλπίσῃς ἀπὸ τὴν Παρασκευοπούλου, τὴν νευρικὴν φύσιν τῆς γεν- νημένης καλλιτέχνιδος μὲ τοὺς σπινθηροδόλους ὀ- φθαλμούς, ὅταν τὴν περιστοιχίζῃ θίασος νευροσπά- στων ἰσταμένων ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡσεὶ ἐκπλήκτων καὶ ἀπεσβολωμένων πρὸ τῆς μαγικῆς ἐκείνης λάμπσεως; Ἐγὼ τουλάχιστον νομίζω ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐμ- φανισθῶσιν ἐν ὅλῃ των τῇ δυνάμει οἱ ὀλίγοι μας καλλιτέχναι, οὔτε ἄλλοι πλησίον των ὃ' ἀναδει- χθῶσιν, ἐφ' ὅσον δὲν τίθενται ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν κη- δεμονίαν τῶν πεφωτισμένων, τῶν ἱκανῶν νὰ ποδη- γητήσωσι τὸ θέατρον, καὶ ἐφ' ὅσον δὲν συνενοῦνται νὰ συνεργασθῶσιν εἰς ἓνα θίασον ἐκ τῶν πρωτεύον-

των στοιχείων, ἔχει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἠθοποιῶν ἀλλὰ λογίου ἢ λογίων, θίασον μελετώντα πρῶτον καὶ κατόπι παριστάνοντα, ἔχοντα δὲ ὡς μέλημα κύριον ἔχει μόνον τὸ τί θὰ παριστάνῃ ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ παριστάνῃ. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ σωτήριος αὕτη ἀπόπειρα δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ γίνῃ καὶ νὰ καταλήξῃ ἐκεῖ ἢ εὐδαίμων ὄθησις, ἢ ὁποῖα τελευταίως ἐδόθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν σακηνήν.

*

Διότι εἶνε ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ μάθῃ τὸ ἀναξιοπαθεῖν αὐτὸ κοινόν, τοῦ ὁποίου ἕως τὴν ἔσφραξις ἔφροντισαν μόνον πῶς νὰ συμμαζεύουν τὸν παρᾶν, ὅτι τὸν παρᾶν αὐτὸν ἴσα-ἴσα ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἐξοδεύῃ καὶ καλῆτερα. Εἶνε καιρὸς νὰ μάθῃ τὸ κοινὸν αὐτὸ τὸ ὄργων πρὸς τὴν πρόδοον, ἀλλ' ἀμαθὲς ἀκόμη καὶ τυφλόν, ὅτι ἐκτὸς τῶν Ρακοσυλλεκτηῶν καὶ τῶν Μυλωνάδων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἔργα δραματικὰ ξένα, τὰ ὁποῖα, ὅταν βεβαίως παριστάνωνται ὅπως πρέπει, ἀφίνουν κάτι μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ἔχει μικρὸν, τὸ ἐκ τῆς ἀληθοῦς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως ἀνεκτίμητον ὄφελος ὅτι μεταξὺ τῶν νέων μας συγγραφέων καὶ ποιητῶν, τοὺς ὁποῖους τὸ κοινὸν αὐτὸ ἀγαπᾷ ἤδη γράφοντας, ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἱκανοὶ νὰ καλλιτεργήσουν τὸ θέατρον, ὅταν ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ ἀνάξιοι, καὶ εἰς τοὺς ἀξίους παραχωρηθῇ ἡ ἀρμόζουσα θέσις· καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ μείνῃ καταδικασμένον αἰωνίως νὰ μειδιᾷ μυκτηριστικῶς καὶ νὰ εὐφρολογῇ εἰς τὰ λεγόμενα τραγικὰ μέρη, οὔτε νὰ ἐκσπᾷ εἰς βάνασον γέλωτα πρὸ θεαμάτων δῆθεν κωμικῶν, τὰ ὁποῖα μόνον τὴν φρίκην του θὰ κινοῦν, ὅταν μίαν ἡμέραν θάναπυχθῇ.

ΑΝΤΙΠΑΛΟΣ

ΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ ΤΟΥ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Τὸ Μπουρτζι

— Ἄχ τί χιλιόκαλλη σπηλιά νὰ κρύβῃ τέτοιο δράκο! . . .

Ὅταν γιὰ πρώτη φορά, τὴν ὥρα ποῦ ὁ σιδερόδρομος ἐδιάβαινε εἰς τὴν Τίρυνθα καὶ εἶχα ἀριστέρα μου τοὺς ἄσπρους βράχους τοῦ Προφήτηλιᾶ καὶ ἀντίκρου μου τὸ Παλαμῆδι καὶ τὸν Ἴτσ-Καλέ με τὴν πόλι κάτω, εἶδα καὶ δεξιᾶ μου τὸ μικρὸ θαλασσόπυργο, ἀρροστεφάνωτον ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ κόρρου, χρυσοβαμμένον ἀπῶνα ἠλιοστάλακτο σύγγερο, με τοὺς χιονάτους γλάρους ἐπανωθιὸ καὶ τὴν χιλιόχρωμη στερεὰ γύρω του πῆρ' ἀπὸ τὰ γαλανά νερά, ὠμορρο σὺν οὐρανοκατέβατο πολυκάντηλο ποῦ καίει νυχταήμερα εἰς τῆς ἀρμονίας τοῦτον τὸ καὶ, ἀπτόχαστα ἤρθε εἰς τὸ νοῦ μου ὁ στίχος ποῦ λέγει ἡ Ἰουλιέτα γιὰ τὸν πολυγαπημένον φρονιᾶ τοῦ ἐξαδέλφου της.

— Ἄχ τί χιλιόκαλλη σπηλιά νὰ κρύβῃ τέτοιο δράκο! . . .

Γιατί ἀλήθεια τὸ Μπουρτζι δὲν ἔχει τίποτε ἄγριο ἐπάνω του εἴτε περίγυρα. Δὲν εἶνε κάστρο

ροθερὸ καὶ μέγα ἀπὸ κείνα ποῦ χάσκουν μέρα νύχτα καὶ εἶν' ἔτοιμα με τῆς ἐπάλλξεις των ἄρ-πάξουν τὰ γνέφη, ποῦ σοῦ διηγοῦνται πολέμους καὶ καταστροφές, ποῦ σοῦ δείχνουν μαῦρα αἵματα καὶ ἄσπρα κόκκαλα καὶ σοῦ φέρνουν εἰς τὴ μύτη τὴ μυρουδιά τῆς φωτιᾶς καὶ τῆς μπαρούτης καὶ εἰς τὰ αὐτιά σοῦ φέρνουν ἄγριες κραυγές καὶ θλιβερὰ ἀναστενάγματα· οὔτε γύρω του ἔχει ἄγρια καὶ μανιωμένα κύματα ποῦ νὰ τὸ μάχωνται καὶ νὰ τὸ δέρνουν νυχταήμερα, ποῦ νὰ θέλουν νὰ τὸ ξεριζώσουν καὶ νὰ τὸ ρίξουν εἰς τὴν ἄβυσσον· οὔτε κρέμεται ἐπανωθιὸ του μαῦρος καὶ ἀραχνιασμένος οὐρανός, ἔτοιμος νὰ τὸ κατακάψῃ με τ' ἀστροπελέκια του. Καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο καὶ ὅλα του περίγυρα εἶνε γλυκόχρωμα καὶ γελαστά καὶ πρεπούμενα. Με τὰ σταχτερά του τείχη ποῦ πέρνουν χίλια χρώματα κατ' ἀπὸ τὸν ἥλιο, τῆς ἐλαφρῆς ἐπάλλξεις του, τοὺς κομψοὺς προμαχῶνές του γύρω καὶ τὸν στοργυλὸ πύργο ὄρθιο εἰς τὸ κέντρο, μικροκαμωμένο, ἡμερο, σοῦ φέρνει ἀθέλητα εἰς τὸ νοῦ τὸν ὠμορροπελέκητο θαλασσόπυργο τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ ἔκλειε τὴν πεντάμορφη βασιλοπούλα γιὰ νὰ τὴν προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ κακόγνωμο φεῖδι τῆς μοῖρας πῶμελλε νὰ τὴν θανατώσῃ.

Καὶ ὁμως τὸ Μπουρτζι με τὸνομά του μονάχα σοῦ φέρνει τὴ φρίκη περισσότερο παρ' ὅλες τῆς ἄλλες φυλακῆς τοῦ βασιλείου. Γιατί εἶν' ἀλήθεια χιλιόκαλλη σπηλιά, μὰ κρύβει μέσα της δυὸ μισητοὺς δράκους, τοὺς δυὸ δημίους.

*

Ἀπὸ τοὺς καταδίκους εἰς τοὺς δημίους δὲν εἶνε καὶ μεγάλη ἡ διαφορά, οὔτε ἡ ἀπόστασις. Οἱ πρῶτοι ἀνήκουν — μερικοὶ τοῦλάχιστον — εἰς τοὺς δευτέρους καὶ οἱ δευτέροι στρατολογιοῦνται ἀπὸ τοὺς πρῶτους. Καὶ ἡ Ἀρχὴ ἀκόμη ἐφροντίζει — δὲν ἤξερω ἂν με σκοπὸ εἴτε κατατύχη — νὰ τοὺς ἔχη πάντα γειτόνους ἐτούτους μ' ἐκείνους, ὥστε νὰ εἶνε ροθερά τους παντοτεινὴ καὶ εἰς τὴν ὑποφραντασιὰ τους ἀκόμη νὰ γρινιάζουν σὺν τῇ γάτα με τὸ σκύλο.

Εἰς τὸ Μπουρτζι ἐπῆγα μ' ἓνα πολῦτιμο φίλο· τόσο πολῦτιμο ὅσο καὶ σπάνιο. Ἄχ τέτοιους φίλους ποῦ νὰ σὲ ἤξερουν πρὶν σὲ ἰδοῦν καὶ σὺν τύχη καὶ σὲ ἰδοῦν νὰ χαροποιοῦνται, νὰ σοῦ δείχνουν ὅχι με δουλικὴ κολακεία εἴτε μ' ἐπιπόλαιο θαυμασμό ποῦ σὲ δαιμονίζεϊ ἀντὶ νὰ σ' εὐχαριστῇ ἀλλὰ με μέτρο καὶ φωτεινὴ κρίσι, νὰ σοῦ δείχνουν πῶς σ' ἔννοουν καλὰ καλὰ, τέτοιους φίλους, ἐμεῖς οἱ μαῦροι, δὲν τοὺς ἀπαντᾶμε τόσο εὐκόλα. Καὶ δὲν τοὺς ἀπαντᾶμε γιατί καὶ αὐτοὶ μετριῶνται εἰς τὰ δάκτυλα. Καὶ αὐτοὶ εἶνε ἀπὸ τοὺς αἰσθαντικὸς ἐκείνους νέους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μίαν φλόγα οὐρανοκατέβατη εἰς τὸ αἷμα τους, ποῦ ἤμπορεῖ ἀπὸ ἄλλες τοῦ βίου συνθηκῆς νὰ μὴν ἐμεγάλωσε ἀλλὰ καὶ δὲν ἔσβυσε

τέλεια μόν' κουφοκαίει σὺν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ εἰς τὸν ἄθρακτο τοῦ Προμηθέα. Κ' ἔρχεται ὥρα ποῦ ἀπὸ τὴν παραμικρὴ αἰτία ἀναροπιίζεται ἡ φλόγα τους καὶ τότε ζητοῦν τοὺς ἀδελφοὺς των καὶ μισοῦν τοὺς ἀναίσθητους μπακάλιδες, σοφούς καὶ ἀσοφούς, ποῦ γεμίζουν τῆς κοινωνίας μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς σὺν τοὺς ἀπαντήσομε, γνωρίζομε ἀμέσως τῆς καρδιᾶς μας τὸν ἀντίχτυπο καὶ σπικτοδενόμεθα με τὸν τόπο ποῦ τοὺς ἔχει μ' αἰωνία εὐγνωμοσύνη.

Ἀπὸ τὴν πόλι ὡς τὸ θαλασσόπυργο λέγουν πῶς εἶνε κάπου 450 μέτρα. Ἡ μικρὴ βαρκούλα μας ἄραξε σύνταχα σὲ μίαν λουριδα στερεῆς ποῦ χάνεται σὺν οὐρᾷ σφεντόνας μέσα εἰς τὴ θάλασσα. Ἡ ἐμπατὴ τοῦ πύργου εἶνε μεσημβρινὰ καὶ εἶνε παραγεμισμένη ἀπὸ πέτρες καὶ χαλάσματα. Τοῖχοι γεμισμένοι, θύρες καὶ θυροφυλλὰ κατὰ γῆς· ἄλλοι τοῖχοι καὶ σκιπῆς καὶ ζύλα κρεμασμένα εἰς τὸν ἄερα καὶ βόμβες σκουριασμένες παντοῦ γύρω, παραχωμένες εἰς τὰ χαλάσματα καὶ εἰς τὸ ἥσυχο ἀκρογιάλι καὶ δυὸ τρεῖς ἄγριουσικῆς φυτρωμένες εἰς τοὺς τοίχους, μὰς εἰδειχναν τρανόφωνα πῶς ὁ ἄσπλαγχνος χρόνος δουλεύει καὶ ἐκεῖ ἀλύπητα.

Ξέχωρ' ἀπὸ τὸ μικρὸ μῶλο, ὁλοῦθε ψηλώνουν ἀμέσως ἀπὸ τὰ βαθειὰ νερά τὰ τείχη, σὺν νὰ ἐπήδησεν ἀτόφιο μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα, κάστρο καὶ νησί. Τὸ ὅλο του ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα κεντρικὸ πύργο ὀλοστρόγγυλο σὺν ἀνεμόμυλο μ' ἐπάλλξεις γύρω ποῦ χάσκουν σὺν σκυλόδοντα. Περίγυρά του ἔρχονται τὰ τείχη. Ἀνατολικὰ εἶνε ἓνας προμαχῶνας καὶ δυτικὰ ἄλλος μ' ἓνα πυργάκο καὶ ἐπάλλξεις καθένας καὶ ἀπὸ κάτω τους ἔχουν ἀπὸ πέντε σκοτεινὰ καὶ ὑγρὰ δώματα με σιδεροντυμένες καὶ βαρεῖες θύρες. Μεσημβρινὰ εἶνε ἄλλος προμαχῶνας, ἀνοιχτότερος καὶ ἀπὸ κάτω του ἄλλος ἓνας ἀκόμη ἀνοιχτότερος με τῆς ἐπάλλξεις των καὶ οἱ δυὸ βορεινὰ ἔρχεται τὸ τυφλὸ τείχος τῆς ἐμπατῆς καὶ ἐπάνω του ἀκουμπᾷ ψηλὸ σπῆτι, ἄλλοτε μπαρουταποθήκη καὶ τώρα ἐρείπιο· καὶ ἀνάμεσα τοῦ πύργου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ προμαχῶνα, ἐπὶν' ἀπὸ καμαρωτὴ ἐμπατὴ εἶν' ἓνα σπιτάκι ὁποῦ μένουν οἱ δῆμιοι καὶ οἱ στρατιῶτες.

Ἀποφασίσαμε νὰ ἰδοῦμε πρῶτα ὅλον τὸ θαλασσόπυργο καὶ ἐπειτα τοὺς δημίους. Ἄλλ' ἄδικα ἐγάσαμε τὸν καιρὸ μας γιατί τίποτε δὲν ἔχει ἀξιόλογο. Σὺ τὸν κεντρικὸ πύργο δὲν ἤραμε παρὰ μίαν καμαρωτὴ στέρνα καὶ τὴν θεὰ περίγυρα ποῦ ἦταν ἀλήθεια ἀξιοθαύμαστη. Σὺ τὰ πόδια μας κάτω ἢ θάλασσα χωρὶς κανένα πλοῖο εἴτε βαρκούλα, παρθένα καὶ κυρὰ μοναχὴ, ἔστειλε τὰ μικρὰ μικρὰ κυματάκια της μ' ὀλίγο ἀφρὸ καὶ ὀλιγώτερο μουρμούρισμα νάλλθοῦν νὰ ξεσπάσουν εἰς τὰ τείχη· πίσω ἀπ' αὐτὴ τὸ ὀλοστρόγγυλο ἀκρογιάλι ἔζωνε με πανώρηα γλωροσὰ τὰ ζαφειρένια νερά· ἀγνάντια μας ἐψήλωναν,

χρυσογάλανα βουνὰ, ἄλλα με χιονισμένες περήφανες κορφές, ἄλλα με ἡμερα ξερολίθια, ἄλλα καστροστεφαναμένα καὶ ἄλλα ἀγιασμένα ἀπὸ σμῖνὰ λευκὰ ἐρημοκλήσια· καὶ ἐπάνω ὀλόγλυκος ὁ θόλος τοῦρανοῦ, θάλασσα ἀέρινη φωτός καὶ χρωμάτων πῶραζε τὴν ψυχὴ με τ' ἀθάνατο πλανέτο της ν' ἀναλυώση, ν' ἀερωθῇ καὶ νὰ πετάξῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὑπέρθα ἀκριβοψηλώματα.

Ἄλλα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους προμαχῶνες τίποτα δὲν ἀπαντήσαμε. Μόνον εἰς τὸν ἀνατολικὸ εἶδαμε ὀριγμένα κατὰ γῆς τέσσερα Βενετσάνικα κανόνια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓνα ἦταν κατασπασμένο καὶ εἰς τὸν μεσημβρινὸ ἓν ἄλλο καὶ σὲ μίαν ἄκρη μικρὸ καλαμιῶνα, σιγαλὸν ὁμως καὶ ἄφωνα χωρὶς νὰ μὰς θυμίζῃ τὸν Πῆνα με τὴ Σύριγγά του!

*

Τώρα δὲν μὰς ἔμεναν παρὰ οἱ δῆμιοι. Ὁμολογῶ ὅτι οὔτε ὁ σύντροφός μου οὔτ' ἐγὼ εἶχαμε καμμία συγκίνησι οὔτε ἀηδία εἰς τὸ πρόσωπο ὅταν τοὺς πρωτοεἶδαμε. Καὶ ὅχι εἰς τὸ πρόσωπο μονάχα παρὰ οὔτε καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Γιατί ἂν καθίσῃ κανεὶς καὶ ἀκριβοζυγιάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ κάθε ἡμέρα ἀνταμώνει, δὲν ἤξερω πόσους θὰ εὕρη καλύτερους ἀπὸ τὸ Σοφρᾶ καὶ τὸν Ἄμυραδάκη.

Ὁ Σοφρᾶς, ὁ νεώτερος δῆμιος, ἦταν περιορισμένος εἰς τὸ δωμάτιό του γιὰ κάποιον κακὴν του πράξι. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸν κρᾶζομε ἤρθε καὶ ἐκόλλησε τὸ κεφάλι του εἰς τὸ καγκελλωτὸ παράθυρο τῆς φυλακῆς του νὰ μὰς χαιρετήσῃ. Ἡ ἀλήθεια ὁμως εἶνε ὅτι εἶχε μισητὴ φυσιογνωμία, ἂν καὶ ἀκόμη δὲν εὐρέθηκε σὲ καμμία θανατικὴ ἐκτέλεσι. Εἶχε γονδρὰ καὶ κακορρίζικα χαρακτηριστικὰ ὀλοστρόγγυλο κεφάλι με ἀνυπότακτα μαῦρα μαλλιά· μάτια ἀνήθικα· μύτη καὶ χεῖλη παχειὰ, πρισμαμένα μάγουλα, μουστάκια καὶ γένεια σὺν ἀγριότριχες καὶ εἰς ὅλο του τὸ πρόσωπο μίαν παράξενη βαφή, σὺν ὁ ἄγριος θυμὸς τῆς ψυχῆς του νὰ ἤθελε νὰ ξεσπάσῃ με ροθερὸ χαλασμό κατὰ τὸν ὠμορρο κόσμον.

Καὶ τὴν ὄρεξι τοῦ αὐτῆ τῆ βεβαιώνει καὶ ἡ ἱστορία του. Ὁ Σοφρᾶς εἶνε ἀπὸ τὸν Πόρο, ἔκαταδικάσθηκε γιὰ αἰσχρὴν πράξι. Μέσ' εἰς τὴ φυλακὴ ἔκαμε καὶ ἄλλη καὶ ἐδικάσθηκε πέντε χρόνια. Ἐκαμε τὰ τριάνμισο καὶ δὲν ἤθελε παρὰ ἐνάμισο ἀκόμη ὅταν ἔλειψε ὁ Τελώνης καὶ ἐζήτησε νὰ πάρῃ αὐτὸς τὴ θέσι του.

— Πῶς περῆς; τὸν ἐρώτησα.

— Πῶς νὰ περάσω· μοῦ εἶπε μ' ἄγριο γέλιο.

— Ξέρεις γράμματα;

— Ξέρω· τώρα διαβάξω τὸ Ῥοκαμβόλ.

Κ' εἶχε τόσο περήφανη λάμψι εἰς τὸ πρόσωπο σὺν ἐπρόφερε τὸνομα τοῦ βιβλίου, ποῦ ἂν τὸν ἔβλεπεν ὁ μακαρίτης ὁ Τεράιλ θὰ ἐσυγνεροπετοῦσε ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴν ἐνέργεια ποῦ κάνουν τὰ συγγράμματά του.

— Ἐκκαμες καμμία ἐκτέλεσι;

— Ἀκόμη οὔτε ὁ Θεὸς νὰ μ' ἀζιώσῃ.

Δὲν ἤξερω ἂν τὸλεγε μὲ τὴν καρδιά του. Τὸ πρόσωπό του ὅμως δὲν ἀλλάξε καθόλου ἔκφρασι.

Ὅλο τὸ ἐναντίο ἦταν ὁ Ἀμυραδάκης ἂν κ' ἔκαμε μὲ τὸ χέρι του εἰκοσιεννιά ἐκτελέσεις ὡς τόρα. Ψηλός, μαυριδερός, ταπεινὰ ντυμένος, ἀργομίλητος, μὲ τὸν καλογερίκό του σκουφὸ 'ς τὸ κεφάλι, μὲ κοντοκομμένα μαλλιά καὶ γένεια, μὲ ἀσκητικὴ φυσιογνωμία, ἔλεγε πὼς ἦταν θεληματικός ἐρημίτης. Καὶ ἤμπορε νὰ εἶνε τέτοιος. Εἰς τὸ Ναύπλιον ὅπου γνωρίζεται ἀμέσως κάθε πρᾶξι τῶν δημίων καὶ ἤμπορε κανεὶς νὰ συντάξῃ ἀξιόλογες βιογραφίες τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Μπεικάρη καὶ τοῦ Ἀλεβιζόπουλου, ὁ Ἀμυραδάκης ἀναφέρεται ὡς ἓνας σπάνιος τύπος ποῦ, μὰ τὸ Θεό, ἤμποροῦσε νὰ διδάξῃ σὲ πολλοὺς 'ς τὸν κόσμον τὴν ἡμερότη. Ἀλλὰ καὶ οἱ στρατιῶτες τὰ ἴδια μ' ἐπληροφόρησαν ποτὲ δὲν ἀντιφρόνησε 'ς τὴν φρουρά ποτὲ δὲν ἀδικομίλησε μὲ κανένα νηστεύει ὅλες τῆς νηστίσιμες ἡμέρες τοῦ χρόνου καὶ εἶνε φοβερὰ θεοφοβούμενος.

Καὶ ἀλήθεια τὸ δῶμα ποῦ κατοικεῖ εἶνε σὰν κελὶ καλογέρου. Ἄγιες εἰκόνες καὶ καντήλια καὶ λιθανιστήρια καὶ κομβολόγια κρέμονται ἀπὸ τοὺς τοίχους. Κρέμονται μαζὺ καὶ ἄλλες εἰκόνες τοῦ βασιλῆα καὶ τῆς βασίλισσας καὶ τοῦ διαδόχου σὲ μεγάλο σχῆμα τοῦ Γρίβα, τοῦ Κουμουνοδούρου καὶ τοῦ Δεληγιώργη κάποιων ὑπαξιωματικῶν καὶ γυναικῶν πολλές. Ἀλλὰ ὅλα τὰ σωθέματα τοῦ δωματίου, τὰ ὅποια δὲν εἶναι καὶ λίγα, δείχνουν κάποια φιλόκαλη φροντίδα.

Ὁ Ἀμυραδάκης εἶνε Κρητικός ἦταν ὅμως πολιτογραμμένος Ἕλληνας. Ἐκκαμε ἓνα φόνο 'ς τὴν Κρήτη καὶ ὁ Πρόξενος τὸν ἐσύλλαβε καὶ τὸν ἔστειλε ἐδῶ συνωδευμένον ὅπου ἐκαταδικάσθηκε. Ἐγράφθηκε δῆμιος εἰς τὰ 85 γιὰ πέντε μοναχὰ χρόνια, ἀλλ' ὁ εἰσαγγελέας τὸν ἀπάτησε, λέγει, καὶ τοῦ ἔγραψε δέκα. Δὲν βλέπει τὴν ὥρα νὰ σωθῇ ὁ καιρὸς του καὶ νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργο, ποῦ μισεῖ σὰν τὸ διάβολο καὶ νὰ ζήσῃ μὲ τὸν κόσμον. Ἐχει γυναῖκα 'ς τὴ Μῆλο ἢ ὅποια ἔρχεται κάποτε καὶ τὸν βλέπει.

Ὁ Ἀμυραδάκης φαίνεται ἀνθρωπος τοῦ κόσμου δὲν στενοχωρεῖται 'ς τὰς ἐρωτήσεις μας καὶ ἀπαντᾷ, ἀρχά, μαλακά μ' ἔκφρασι σιεπτικῶν ἀνθρώπου ποῦ θέλει νὰ σοῦ δώσῃ μὲ ἀκρίβεια τὰς πληροφορίες ποῦ τοῦ ζητεῖς. Μὰς διηγᾶται μὲ κάποια βία τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις του μὰς λέγει ποιοὶ ἀπὸ τοὺς θανατωμένους ἐφάνησαν παλληκάρια καὶ ποιοὶ δειλοὶ καὶ ἀμέσως κατὰ τὸν καθένα λαβαίνει καὶ ἀνάλογη ἔκφρασι, πότε ἐξευτελισμένη, περιφρονητικὴ γιὰ τοὺς δειλοὺς ὡς νὰ ντρέπεται καὶ ποῦ κάνει λόγο γιὰ δαύτους, πότε περήφανα, ζωηρὰ, μεγαλόφωνα ὅταν πρό-

κεται γιὰ παλληκάρια, μ' ἓνα ἀνάβλεμμα ἀφρημένο, μὲ τὸ πρόσωπο κατὰ τὰ ψηλά, σὰν ἐμπνευσμένος τραγουδιστῆς ποῦ ζητεῖ ἀνάλογη φράσι, νὰ τρανοαλήσῃ τοῦ παλληκαρισμοῦ τὸ εἶδωλο.

— Χαίρεσαι ὅταν πρόκειται νὰ κάμῃς ἐκτέλεσι; τὸν ἐρώτησεν ὁ σύντροφός μου.

— Μπᾶ' εἶπε κ' ἐστύλωσε τὰ μάτια του 'ς τὴ γῆ. Περικαλιέμαι νὰ μὴν τύχῃ, μὰ σὰν τύχῃ τί νὰ κάνω; Ἐγὼ εἶμαι τὸργανο...

*

Οἱ δῆμιοὶ δὲν βγαίνουν ἀπὸ τὸ νησί τους παρὰ ὅταν διαταχθοῦν γιὰ καμμία ἐκτέλεσι. Βγαίνουν καὶ κάποτε πάντα μὲ συνοδεία εἰς τὸ Ὀπλοστάσιο ὅπου σταίνουν τὴ ροβερὴ μηχανή τους καὶ γυμνάζονται. Λέγεται ὅμως πὼς δωροδοκοῦν τὴν φρουρά καὶ βγαίνουν τῆς νύχτης 'ς τὴν πόλι. Τί τὰ θέλετε ὁ παρᾶς εἶνε πάντα παρᾶς κ' ἔχει ἐπάνω του ροβερό πλανέτο!...

Ὁ μισθὸς τους εἶνε ἀπὸ 300 δραχμῆς τὸν μῆνα καθενὸς κ' ἐκατὸ δραχμῆς πέρουν τὸ κεφάλι ὅταν γείνη ἐκτέλεσις. Κ' εἶνε ἀλήθεια ἀρκετὸ ποσὸν καὶ ἤμποροῦσαν νὰ κάνουν χρήματα ἐκεῖ μέσα. Ἀλλὰ θαρρεῖτε πὼς εἶνε ἀπαλλαγμένοι αὐτοὶ τῆς ἀχόρταστης βδέλλας ποῦ βυζαίνει τοὺς ἐπίλοιπους φυλακισμένους. Καθόλου ἴσως μάλιστα αὐτὴ νὰ εἶνε καὶ χειρότερη. Ἡ διαφορά εἶνε πὼς ἐδῶ ἢ βδέλλα δὲν λέγεται ἐπιστάτης ἀλλὰ βαρκάρης. Καὶ ὁ βαρκάρης αὐτὸς εἶνε στρατιωτικός! Μ' ἄλλα λόγια σὲ κανένα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πάγῃ τι, οὔτ' ἓνα βελόνι 'ς τοὺς δημίους. Τὸ φρουραρχεῖο μόνον διορίζει ἓνα δεκανέα ὅπου δὲν κάνει ἄλλη δουλειὰ παρὰ ἔχει μιὰ βάρκα καὶ καθημερινῶς περνᾷ ἐκεῖ τὴν φρουρά καὶ φέρει 'ς τοὺς δημίους τὰ τρόφιμα. Κάθε τι λοιπὸν ποῦ θὰ χρειασθῇ 'ς αὐτοὺς — ἐκτὸς τοῦ νεροῦ — εἶνε ὑπόχρεοι νὰ δώσουν χρήματα 'ς τὸν δεκανέα νὰ τοὺς τὸ ἀγοράσῃ. Μὰ ἂν τοὺς εἶπῃ ὁ ἀγαθὸς αὐτός, ὅτι τὸ σίδερο ἐχάθηκε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ βελόνι ἔχει ἀπὸ μιὰ δραχμῆ, εἶτε ὅτι τὸ ψωμὶ ἔφθασε πέντε δραχμῆς τὴν οὐκί γιὰτὶ ἐφάνηκαν τυφλόπόντικα 'ς τὴ Θεσσαλία, ἢ ὅτι οἱ ἔληδες ἔχουν ἓνα εἰκοσιπεντάχρονο γιὰτὶ ἔθρεξε 'ς τὰ Σάλωνα καὶ τὸ τυρὶ πέντε γιὰτὶ ἐθδέλιασαν τὰ πρόβατα, οἱ δῆμιοι πρέπει νὰ πληρώσουν, γιὰτὶ ἄλλιως οὔτε βελόνι θὰ ἔχουν νὰ βάρτουν οὔτε ψωμὶ νὰ φάγουν οὔτ' ἔληδες καὶ τυρὶ γιὰ προσφάγι. Ν' ἀναφερθοῦν δὲν ἔχουν δικαίωμα. Ὁ κ. φρουραρχὸς ὅποιον τοῦ ἀρέσει διορίζει δεκανέα καὶ ἂν δὲν θέλουν αὐτοὶ ἄς κάμουν καὶ ἄλλιως. Εἰς τὴ πόλι μάλιστα λέγονται πολλὰ συμβιβαστικὰ πράγματα γιὰ τῆς σχέσεις τοῦ καθενὸς φρουράρχου καὶ καθενὸς βαρκάρη δεκανέα κατὰ τὴν ἐποχὴ τους!

Μὰ ἄς μὴν ζυπνᾶμε τὸν ἀζώηρο!...

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐπιγραφαὶ ἐκ Καρούστου.

Αἱ κάτωθι ἐπιγραφαὶ ἀνευρέθησαν ἐντὸς τοῦ ἐκσκαπτομένου ὑπὸ τῆς βυθοκόρου λιμένος μας. Ἰποθέτω ὅτι εἶνε ρωμαϊκῶν χρόνων. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ λιμένος ἀνευρέθη βάθρον ἀγάλματος ἠκρωτηριασμένον πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, ἔχον παραστάσεις γυμνάς ἐπὶ τῶν δύο μεγαλύτερων πλευρῶν, ἀλλ' ἐφθαρμένας, ἐπὶ δὲ τῆς μικροτέρας πρὸς τὸ ἀριστερὸν ἰσταμένην γυναῖκα ἀποχαιρετῶσαν τὴν ἀπέναντι αὐτῆς καθημένην ἀνευρέθη ἐπίσης ἀνάγλυφον παριστῶν ἄνδρα κρατοῦντα ἵππον ἐκ τοῦ χαλικοῦ, ὅπερ ἀπεστάλη πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἀνευρέθη πρὸς τοῦτοις μέγας ἀριθμὸς πωρίνων τετραγώνων ὀγκολίθων, στήλαι, μάρμαρα καὶ τέσσαρες χελῶναι μολύβδου.

Βεβαίως δὲ οἱ μὲν πώρινοι ὀγκολίθοι ἀπατέλουν μέρος τοῦ ἀρχαίου λιμένος, τινὲς τῶν ὁποίων ἦσαν συνδεδεμένοι μεταξύ των διὰ σιδήρου, περικεκλεισμένου ἐντὸς μολύβδου, αἱ δὲ στήλαι καὶ τὰ μάρμαρα εἶνε λείψανα τῶν μεταφερομένων ἐντεῦθεν εἰς τὴν Ῥώμην, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἔνθα ἐχρησιμοποιούντο εἰς τὴν κατασκευὴν δημοσίων κτιρίων. Εἶνε δὲ ἱστορικῶς ἐξηκριτωμένον, ὅτι τὰ ἐνταῦθα λατομεῖα ἦσαν ἰδιοκτησία τῶν αὐτοκρατόρων, ἐν οἷς εἰργάζοντο χιλιάδες δούλων.

ΦΥΝΗΣΙ ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ
ΓΥΝΗΔΕΕΥΡΥΤΙΔΟΥ
ΗΙΕΡΕΙΑΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΤΟΥ
ΑΛΜΑΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΝΕΘΗ
ΚΕΝΕΥΧΗΝ

Φέρεται ἐπὶ βάρου ἀγάλματος ἔχοντος μήκος 0,50 καὶ ὕψος 0,50.

ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΑ
ΑΓΑΘΟΠΟΔΟΣ

Φέρεται ἐπὶ πλακῆς ἠκρωτηριασμένης πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, ἐχοῦσης ἐν τῇ ἄνω ἐπιφανείᾳ κοίλωμα τετραγώνον, μήκους δὲ 0,70 καὶ ὕψους 0,20.

ΡΑΜΟΝΗ ΠΕΡΑΣΤΟΥ
ΧΟΥ ΤΥΚΧΕΟΣ ΓΥΝΗ
ΙΑΤ. ΟΣ

Φέρεται ἐπὶ λίθου μήκους ἐνὸς μέτρου, ὕψους 0,25.

LMARCIVS · NER
IOGO · PVBE
GREMATVS
ΔΕΥΚΙΟΣ ΜΑΡΚΙ
ΕΝΘΑΔΕΤΟΠΙ
ΔΟΘΕΝΤΙΚ.
ΖΗΣΑΣ

Φέρεται ἐπὶ πλακῆς ἠκρωτηριασμένης πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος καὶ πρὸς τὸ κάτω ἐχοῦσης μήκος 0,20 καὶ ὕψος 0,22.

Ἐν Καρούστῳ, 16 Ἰουνίου

Ν. Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

*

Ἐτελείωσε σύνταχα καὶ αὐτὴ μας ἢ ἐπίσκεψις. Ἐχαιρετίσαμε τοὺς δημίους καὶ τὴν φρουρά καὶ μὲ τὸν ἀκριβὸ μου φίλο ἀφήσαμε τὸ θαλασσοπούργο. Εἰς τὸ μεταξύ τὸ ἐπῆρε ἀέρας στεριανὸς καὶ ἡ βαρκούλα μας ἐπιδούσε τὰ φουσκωμένα κύματα καὶ ἀργοπετοῦσε πρὸς τὴν πόλι. Ὁ βαρκάρης ἐνῶ ἐστέναζαν τὰ κουπιά 'ς τ' ἀτσαλένια χέρια του μὰς διηγᾶτο διάφορα ἀνέκδοτα τῆς ζωῆς τῶν δημίων, τὰ πάθη καὶ τὰ μίση τους.

Διότι ἔχουν καὶ αὐτοὶ πάθη καὶ μίση. Εἶνε φαινεταὶ γραμμένο ἀπ' ἀόρατο κοντήλι 'ς τὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου ἅμα εὐρεθῆ μ' ἄλλον συνόμοιο του, ὅπουδῆποτε εἶτε σὲ θεόχτιστο βουνό εἶτε 'ς τὰ σαραντάβαθα τῆς θάλασσας, καὶ 'ς ἓνα καρυδόγλουδο ἀκόμη, νὰ πιάνῃ ἀμέσως ἀμάχη. Αὐτοὶ ἐδῶ οἱ δῆμιοι εἶνε σὲ δύο ὀργίων τόπο περιωρισμένοι, περικλεισμένοι ἀπὸ θάλασσα αἶμα τοὺς χωρίζει ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμον· μιὰ μοῖρα κκλή καὶ ψυχρὴ τοὺς ἐνώνει. Ἐρχεται λοιπὸν φυσικὸ πῶς θὰ ζοῦν μονοιασμένοι σὰν ὄχι κ' ἄλλοι 'ς τὸν κόσμον. Μὰ τοῦ κάκου! Ἡ γάτα μὲ τὸ σκύλο μονοιάζει ὡς τὸ τέλος, μὰ ἀνθρωπος μὲ ἀνθρωπο ποτέ. Οἱ δῆμιοι εἶνε ἀδύνατο νὰ περάσῃ ἑβδομάδα ποῦ νὰ μὴ βρισθοῦν καὶ νὰ μὴ κτυπηθοῦν συνατοὶ τους. Γιὰτὶ ὁ ἓνας ζηλεύει τὸν ἄλλον! Τὸν ζηλεύει γιὰτὶ ἔχει ἔξαρνα τὴν ἀγάπη τῆς φρουρᾶς τὸν ζηλεύει γιὰτὶ ἔχει λίγα χρήματα γιὰτὶ ἔχει γυναῖκα μακρὰν ἐνῶ αὐτὸς δὲν ἔχει γιὰτὶ λαβαίνει τακτικώτερα γράμματα καὶ γιὰτὶ εἶνε πρῶτος 'ς τὰς ἐκτελέσεις ματώνεται δηλαδή ἐκεῖνος καὶ ὄχι αὐτός. Ἄν ἤμποροῦσε ὁ ἓνας θάπνιγε σὲ μιὰ σταλιά νερὸ τὸν ἄλλον. Νὰ δυὸ ἀνθρωποὶ μονάχοι καὶ κάνουν ἀμέσως τὸν ἥσυχο θαλασσοπούργο ἢ φαιστεῖο παθῶν!

Ὁ βαρκάρης ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ λάμνη καὶ νὰ μὰς διηγᾶται. Ἡ μάνα τοῦ Τελώνη, λέγει, ἐπήγαινε συχνὰ 'ς τὸ θαλασσοπούργο νὰ βλέπῃ τὸν υἱὸ τῆς. Μία φορὰ ὅμως κάποια συμπλοκὴ ἔγεινε μεταξύ τῶν δημίων ἐξ αἰτίας τῆς καὶ τὸ φρουραρχεῖο τὴν ἐμπόδισε νὰ πηγαίῃ πλέον. Μὰ ἐκείνη ἢ ἄμοιρη γιὰ πολὺν καιρὸ ἤρχετο κ' ἐκάθητο 'ς τ' ἀκρογιάλι νὰ βλέπῃ τὸ Μπουρτζὶ καὶ νὰ μύρεται ὀλημερίς.

— Ἄν εἶνε κακὸς γι' ἄλλους, γιὰ μένα εἶνε τὸ παιδάκι μου! ἔλεγε.

Ἡ ἄλλη πάλι ἢ μάνα τοῦ Μπεικάρη 'στο Ἄργος ποτὲ δὲν ἐδέχθηκε ἀπὸ τὸ γιό τῆς χρήματα. Ἐξενοδοῦλες ἀδύνατη καὶ ἄρρωστη, πολλές φορές ἐπεινοῦσε, δὲν εἶχε ρούχα νὰ ντυθῇ, μὰ πάντα ἐσπρωχνε ἀπὸ μπροστά τῆς τῆς ἀδικίας τὸ κέρδος.

— Τί, θὰ πάρω λεφτὰ ἀπὸ τὰ αἵματα τοῦ κόσμου!... ἔλεγε μὲ θυμό.

Χαμάλη κόσμη σὲ ἀγνίζουν οἱ γυναῖκές σου!...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΡΑΔΕΣΚΗ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ἐν τῷ παρισινῷ κοιμητηρίῳ Montmartre ἀπεκαλύφθη κατ' αὐτὰς τὸ νέον μνημεῖον, ὅπερ ἰδρῶθη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Στένδαλ, τοῦ μεγάλου συγγραφέως τοῦ Bouge et Noir καὶ τῆς Chartreuse de Parme. Τὸ ἔργον συνετελέσθη διὰ τῆς κοινῆς φροντίδος πολλῶν συγγρόνων γάλλων συγγραφέων θαυμασῶν τοῦ Στένδαλ, ἐφιλοτεχνήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ροβέρτου Λαβιδὸς ἂν Ἀνζερ οἰοῦ τοῦ διασήμεου γλύπτου. Εἶνε ἀπλοῦστατον καὶ φέρει ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν: «Εἰς τὸν Ἑρρίκον Βεῦλ (Στένδαλ) κατὰ τὸ 1892 οἱ φίλοι του».

—Θριαμβεὺςτικὴ εἶνε ἡ ἐπιτυχία τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ζολᾶ, τῆς Καταστροφῆς, ὑπόθεσιν ἔχοντος τὴν κατὰ τὸ 1870-1871 ἤτταν τῆς Γαλλίας. Ὁ μόνον ἀνάστατον κατὰ μυριάδας ἀντιτύπων γίνεται τὸ βιβλίον, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐστηρότεροι τῶν ἐπικριτῶν τοῦ Ζολᾶ ἀνοουλογοῦσιν αὐτὸ ἔξογον. Ἑλληνικὴν μετάφρασιν θά δημοσιεύσῃ ἐν ἐπιφυλλίδι ἡ Ἐφημερίς.

—Ἡ Ἰθάκη εἶνε ἡ ἐλληνικὴ νῆσος ἣ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην προτιμωμένη ὑπὸ τῶν φιλοποδημῶν ξένων. Περιγραφαὶ τῆς Ἰθάκης ὑπάρχουσι πολλάι, ἡ τοῦ Βράουν, ἡ τοῦ βαρόνου Βέρσβεργ, ἡ τοῦ καθηγητοῦ Πάρτε καὶ ἄλλων. Εἰσάγωγος προστέθη ταύταις καὶ ἡ τοῦ Γάλλου Σελλιέρ (Seillier, Une excursion à Ithaque) μετὰ πολλῶν καὶ ἐκπρεπεστάτων καλλιτεχνικῶν εἰκόνων.

—Ὁ γνωστὸς ἐκδότης τῆς Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν Μιμιάμβων τοῦ Ἡρόδοτου, Κ. Κένου, ἀναγγέλλει ἐν τῇ Κλασικῇ Ἐπιθεωρήσει

τὴν εὔρεσιν νέου καὶ εὐμεγέθους παύρου περιέχοντος σπουδαῖον σύνταγμα ἀγνώστου Ἑλλήνου ἱατροῦ, ἀκαμάσαντος παρὶ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν μετὰ Χριστὸν ἐκατονταετηρίδα. Προσεγὼς ἐκδίδεται εἰς φῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κένου τὸ ἱατρικὸν τοῦτο πονημάτιον.

—Ἐκ τοῦ νέου μυθιστορηματὸς τῆς «David Grievan» ἡ ἀγγλὴ συγγραφεὺς Humphry Ward ἐκέρδισε μέχρι τοῦδε 17 χιλιάδας λίρας στερλίνας. Ταῦτα δὲ μόνον ἐκ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως· διότι ἐκ τῆς δημώδους ἐκδόσεως, προσεγὼς ἐκδοδιμένης, θά κερδίσῃ βεβαίως περισσότερα.

Καλλιτεχνικά

Ἐγένετο ἐσχάτως ἡ ἔναρξις τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἑλλήνου ζωγράφου κ. Γιαλινᾶ ἐν Λονδίνω. Ἡ ἔκθεσις αὕτη δὲν εἶνε ἡ πρώτη, ἥτις στέφεται διὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὴν παρελθούσαν ἔκθεσιν ἐγένοντο ἀνάστατοι αἱ ὑδρογραφαὶ τοῦ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Ἡ τελευταία αὐτοῦ ἔκθεσις τὸν αὐτὸν ἐξήγειρεν ἐνθουσιασμόν· αἱ δὲ ἀγγλικαὶ καλλιτεχνικαὶ ἐφημερίδες ἐπληρώθησαν κρίσεων εὐμενεστάτων.

—Ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Στοκχόλμης ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν συλλογῶν Γκαϊτε μίᾳ εἰκὼν τοῦ Ρέμβραντ, ζωγραφηθεῖσα τῷ 1662 ὑπὸ τοῦ μεγάλου τεχνίτου.

Ἐπιστημονικά

Ἀπέθανεν ἐν Χάλλῃ ὁ καθηγητῆς Ἰωάννης Ἐδοῦκος Ἐρδμανν, εἰς ἐκ τῶν θεριμῶτων ὀπαδῶν τῆς ἐγγελιανῆς φιλοσοφίας. Γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1805 ἐν Βόλμω τῆς Λθονίας ἐσπούδασε θεολογίαν καὶ ἔργινεν ἐφημερίαν ἐπὶ τινῶ ἔτη· κατόπιν ὅμως ἐπέδοθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἀπὸ τοῦ 1834 ἤρρισε νὰ διδάσκῃ ἐν Βερολίνω. Γενόμενος καθηγητῆς ἐν Χάλλῃ κατέστη βαθμυδὸν εἰς ἐκ τῶν ἀγαπητῶν διδασκάλων τῆς γερμανικῆς νεότητος.

—Ὁ διάσημος καθηγητῆς Χελμχόλτς ἐξελέχθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν μέλος διὰ ψήφων 28 κατὰ 19 εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποθανόντος Δὸν Πέτρου τῆς Βρασιλίας.

Θεατρικά

Ἐπὶ τῇ 300στῇ ἐπέτειῳ τῆς ἰδρύσεώς του τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Δουβλίνου ἀπένευμεν εἰς τὸν ἔξοχον ἠθοποιὸν Ἴρβινγ τὸν τίτλον ἐπιτίμου διδάκτορος τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΡΑΔΕΣΚΗ

Πρό τινος ἐγένοντο ἐν Βιέννῃ τ' ἀποκαλυπτήρια περικαλλοῦς μνημεῖου κοσμηθέντος τὴν αὐστριακὴν πρωτεύουσιν, τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ῥαδέσκη, τοῦ μεγάλου στρατάρχου τῆς αὐτοκρατορίας. Τοῦ λαμπροῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου ἀτελῆ ἰδεᾶν δίδει ἡ δημοσιευμένη εἰκὼν.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Αἰτίς τοῦ προβλήματος τῶν καρδιῶν.

Ὁ σᾶκος περιέχει 5,039 καρδιᾶς.

Πρῶτοι λύται: Ἀθηνῶν Γ. Ῥακτιβάν, Ἐπαρχιῶν (Λογοστολίου) Ηΐφ, Ἐξωτερικῶν (Κωνσταντινουπόλεως) Κυκλαμιά. Κατόπιν ἐλήφθησαν καὶ πλείους ἄλλαι ὁρθαὶ λύσεις.